

«Тут був дух моїх батьків. І я мала бути тут»

Донька українських повстанців Ганна Марійчин — про жертву батьків, які навіть у безвихідній ситуації продовжували боротися за Україну

» стор. 11

Біль без терміну давності

Українці про
Бабин Яр

» стор. 8—9

Удар по конкурентах

Новачок чоловічої суперліги з Кам'янського залишився єдиним у чемпіонаті клубом, який не має турнірних втрат

» стор. 15

Україна молода

Середа, 23 жовтня 2019 року № 118 (5575)

Учораšní курси
НБУ:
1 \$ = 24,975 грн
1 € = 27,904 грн
1 рос. руб. = 0,391 грн

Бензопилкою і лісовозом

Заповідні ліси
Закарпаття
продовжують
немилосердно
дерибанити місцеві
посадовці, киваючи
» стор. 3 одне на одного

Найбільше шаянських вікових дубів та буків під патронатом місцевого лісництва було вирізано у грудні 2017-го — лютому 2018 року. Але осінь-2019 теж іде на сумний рекорд.
Фото з сайту hromadske.ua.

Олег Сенцов
кінорежисер, кримчанин, звільнений
політ'язень Кремля

«Путін звільнив найбільш медійних, найбільш відомих, щоб на нього це припинило тиснути. Я хочу, щоб ми продовжили всі разом тиснути, доки він не віддасть усіх».

■ ТРАГЕДІЯ

Шансів вижити не було

На Полтавщині загинув ексміністр аграрної політики та продовольства

Ганна ЯРОШЕНКО

В авіатроці на Полтавщині загинув ексміністр аграрної політики та продовольства України Тарас Кутювий: 21 жовтня гелікоптер із ним на борту впав поблизу села Тарасенкове Оржицького району.

«Літальний апарат розбився й одразу ж загорівся, по суті, в горді однієї з селянських садиб, метрів за сто від житлового будинку. І це просто диво, що ніхто із жителів не постраждав, — розповіла речниця Головного управління ДСНС України в Полтавській області Світлана Рибалко. — Оскільки авіакатастрофа трапилася приблизно за 16 кілометрів від райцентру Оржиця, за 25 хвилин усі служби вже були на місці. Найперше бойовий караул нашої служби у складі чотирьох осіб ліквідував пожежу. Попереднє повідомлення про те, що впав саморобний літальний апарат, не підтвердилося. Як з'ясувалося, то був легкий багатоцільовий чотиримісний гелікоптер Robinson R44 виробництва американської компанії».

За попередньою інформацією, Тарас Кутювий летів із Києва на Полтавщину, керуючи гвинтокрилом самостійно. Згідно з одним із джерел, він мав офіційний дозвіл на польоти й того дня орендував літальний апарат у ТОВ «Хеліклуб Юкрейн».

У вівторок на місці аварії працювала слідчо-оперативна група, щоб встановити обставини й причини надзвичайної події. Станом на 22 жовтня в поліції не підтверджували особи та причин смерті. «Ми розуміємо, хто це, але офіційно підтвердити не можемо, бо візуально ідентифікувати особу неможливо. Немає й ніяких документів, вони, найімовірніше, згоріли. Для встановлення особи та причин смерті останки направлено на судово-медичну експертизу до міста Лубни. Коли матимемо висновки цієї експертизи, тоді й зможемо повідомити про все детальніше, — зазначив заступник начальника відділу комунікацій ГУ Національної поліції України в Полтавській області Роман Грішин. — Відкрито кримінальне провадження за ст. 291 ККУ (порушення чинних на транспорті правил). У його межах і будуть встановлені причини та обставини цієї трагедії. Нині зрозуміло одне: шансів вижити в кермувальника не було, бо там згоріло все».

Тарас Кутювий був народним депутатом VII та VIII скликань Верховної Ради України. У 2016—2018 роках працював міністром аграрної політики та продовольства в уряді Володимира Гройсмана і сам написав заяву про звільнення. Причиною нібито стала розбіжність у поглядах на земельне питання між ним і його заступником — ставлеником прем'єра Максимом Мартинюком.

«Позиція, про яку я вже досить довго говорю, — це право продажу прав оренди та застави прав оренди в банку, що створює можливість для власників землі утримувати цю землю, не продавати її, при цьому мати якісь непогані стартові кошти і пайові платежі, оскільки багато сімей селян із них сьогодні живуть, передавати це у спадок», — говорив Тарас Кутювий.

Максим Мартинюк не приховував скептичного ставлення до пропозиції Кутювого й наполягав на поетапному впровадженні ринку землі. Навіть після того, як Володимир Гройсман запропонував Тарасу Кутювому погодитися з пропозицією запуску ринку землі, той наполягав на своєму, пропонуючи обмежитися винятково дозволом на продаж договорів оренди.

Тарас Кутювий був талановитим бізнесменом. 2007 року його визнали найкращим фінансовим директором України за оцінкою Міжнародного інституту Адама Сміта. У 2008-му він увійшов до десятки найкращих фінансистів України за версією видання «Компаньон».

Тарасу виповнилося лише 43 роки. ■

■ ДО РЕЧІ

Цього року на території Полтавської області сталися чотири авіакатастрофи.

■ НА ФРОНТІ

Страшна динаміка українських втрат

Чому з літа МОУ не оприлюднює інформацію щодо втрат противника

Леонід ШКІЛІНДЕЙ

За минулу добу офіційно зафіксовано 17 випадків порушення режиму вогню збройними формуваннями Російської Федерації та їхніми посіпаками. Противник обстрілював позиції підрозділів Об'єднаних сил зі стрілецької зброї та гранатометів різних систем.

На донецькому напрямку в районі відповідальності оперативно-тактичного угруповання «Схід» ворог обстріляв позиції Об'єднаних сил неподалік Пищевика, Талаківки, Водяного, Авдіївки, Верхньоторецького, Широкиного, Мар'їнки, Красногоровки.

На луганському напрямку в районі відповідальності оперативно-тактичного угруповання «Північ» противник здійснив вісім обстрілів: тричі біля Оріхового — з ручних протитанко-

вих гранатометів, великокаліберних кулеметів та іншої стрілецької зброї; три рази поблизу Золото-4 — з протитанкових і автоматичних гранатометів та стрілецької зброї; у районі Попасної — з великокаліберних кулеметів та автоматичних гранатометів; неподалік Зайцевого — з гранатометів різних систем та стрілецької зброї, зокрема і великокаліберних кулеметів.

Упродовж доби втрат унаслідок ворожих обстрілів серед особового складу Об'єднаних сил не зафіксовано.

Згідно з офіційними даними, унаслідок російського вторгнення в Україну в період із 1 по 16 жовтня загинуло 14 українських силовиків. Інформацію щодо втрат противника Міністерство оборони не оприлюднює вже з літа. За той самий період, згідно з даними координатора групи «Інформаційний спро-

тив» Костянтина Машовця, бандформування «ЛНР/ДНР» втратили вбитими 9 бойовиків. Для порівняння: за весь вересень 2019 ми втратили 13 захисників, а сепаратисти — 24 бойовиків.

На жаль, на шостому році війни за цей відрізок часу втрати України у війні на Донбасі перевищили втрати терористів. Востаннє подібна тенденція спостерігалася в січнілютому 2015 року, під час боїв за Дебальцеве. Аналізуючи ситуацію, журналіст деро. ua Руслан Рудомський припустив, що причиною такої негативної динаміки могли стати неузгоджені дії політичного та військового керівництва у спробах реалізації «формули Штайнмаєра» через вказівки «просто припинити стріляти» та намагання провести розведення військ. ■

■ ПОЗИЦІЯ

«На Путіна треба тиснути»

Олег Сенцов вирішив створити громадську організацію

Валентина САМЧЕНКО

Укотре, цього разу в Києві, закликав не забувати про українських політ'язнів, яких досі утримують у РФ і на підконтрольних окупанту територіях, Олег Сенцов, який повернувся в Україну 7 вересня із-за російських ґрат у результаті обміну утримуваними особами у форматі «35 на 35».

«100 людей у Росії, більшість із яких — кримські татари, і 227 людей у тюрмах Донбасу. І це як мінімум, можливо, більше, — констатував кінорежисер, за звільнення якого впродовж понад п'ять років із часу затримання ФСБ Росії вболівали тисячі не-

Олег Сенцов у центрі уваги.
Фото Валентини САМЧЕНКО.

байдушких людей багатьох країн. — Путін звільнив найбільш медійних, найбільш відомих, щоб на нього це припинило тиснути. Я хочу, щоб ми продовжили всі разом тиснути, доки він не віддасть усіх», — сказав Олег Сенцов, отримавши міжнародну нагороду Ukrainian ID Awards за незламну силу в боротьбі за ідеали свободи.

Борець із режимом

Путіна з анексованого РФ Криму став першим лауреатом премії Ukrainian ID Awards, яку заснували в 2018 році за ініціативи Фонду гуманітарного розвитку України. Зрозуміло, вручити відзнаку на той момент не було змоги, оскільки Олег Сенцов перебував у російській колонії (традиційним місцем вручення Ukrainian ID Awards є Тарасова гора в Каневі у рам-

ках проведення Міжнародного економічно-гуманітарного форуму).

Один із найвідоміших українських політ'язнів розповів, що вирішив організувати громадську організацію і, можливо, фонд свого імені, щоб продовжувати відстоювати справедливість. У пріоритетах Олега Сенцова — показ в Україні й за кордоном справжнього обличчя режиму Путіна, робота з визволення політичних бранців Кремля та кіно. Якщо все складеться, за наступні 5 років планує відзняти п'ять фільмів. Найпершим хоче завершити роботу над «Носорогом», який планували випустити у прокат ще 2013 року.

Уже 22 жовтня — наступного дня після нагородження — Олег Сенцов вирушив на чотири дні в Польщу, щоб розповідати про незаконне ув'язнення Росією громадян України. Перед тим із тією ж місією був на Франкфуртському книжковому ярмарку. Не страждає на «зіркову» хворобу, небагатослівний. Дотримується принципів — раніше і тепер, бо таким є. Це як мати зелені очі, уточнив, відповідаючи на запитання. ■

Ірина КИРПА

Журналістів херсонських видань прогнали з засідання комісії ХОДА з питань концесії аеропорту «Херсон». Костянтин Риженко був змушений викликати на місце надзвичайної події поліцію та написати заяву про перешкоджання роботі преси (стаття 171 КК України).

З'ясувалося, що «губернатор» Юрій Гусєв дав усне розпорядження не пускати журналістів на цей захід. Факт порушення прав представників ЗМІ зафіксували у комітеті НМПУ (незалежна медіа-профспілка України).

Раніше глава Херсонської області стверджував, що розвиток місцевого аеропорту можливий лише у разі здачі його в концесію. Держава, а тим більше Херсонська область, не зможе фінансово забезпечити модернізацію та придбання доро-

■ ПЕРСПЕКТИВИ

Смуга виживання

Передачу аеропорту «Херсон» у концесію місцева влада засекретила

гої техніки для аеропорту.

Відомо, що у жовтні південне місто відвідала делегація посланців від Світового банку та Європейського банку реконструкції та розвитку. Вони вивчають звітність підприємства за всі роки його роботи і знайомляться з інфраструктурою для підготовки техніко-економічного обґрунтування доцільності передачі аеропорту в концесію. Регіональний інвестиційний офіцер Олег Кудашев поінформовав, що аеропорт «Херсон» розглядатимуть як об'єкт для здачі в концесію разом з аеропортами Чер-

нівців, Львова та Запоріжжя.

«Ми співставили нашу ситуацію з ситуацією в аеропорту середнього міста не найбагатшої країни Єврозоюзу — румунського міста Клуж-Напока — та дійшли висновку, що відстаємо у розвитку від провінційного румунського аеропорту на 17 років, — розповів директор обласного комунального підприємства «Херсонські авіалінії» Віталій Кучерук. — Потрібні інвестиції, йдеться про суму принаймні 95 мільйонів доларів. Без цього розвитку аеропорту «Херсон» неможли-

вий. Гроші аеропорту потрібні на покупку спеціальної техніки, модернізацію інфраструктури, придбання нових навігаційних та злітно-посадкових систем, будівництво нової злітно-посадкової смуги».

При найсприятливішому розвитку подій вже до 2024 року кількість пасажирів, яку зможе обслуговувати міжнародний аеропорт «Херсон», перевищить мільйон осіб на рік; можна буде забезпечити прийом і відправку 25-30 рейсів на день. Але поки що він перебуває на межі виживання. У 2017-му отримав з обласного бюджету замість передбачених Програмою соціального та економічного розвитку Херсонської області 12 мільйонів гривень лише 2 мільйони. У 2018 році обіцяли 20 мільйонів гривень — виділили 3 мільйони. Цьогоріч аеропорт отримав жалюгідні 500 тисяч гривень замість обіцяних 12 мільйонів гривень. ■

Людмила НІКІТЕНКО

■ ГЕРОЯМ — СЛАВА!

Навіки в строю

У Черкасах вшанували пам'ять загиблих захисників

Стелу пам'яті на честь 28 черкащан, які віддали свої життя на російсько-українській війні, відкрили біля Будинку ветеранів по вулиці Чехова, 112. Як розповіли «УМ» у міській раді, це приміщення колишнього дитячого садочка Спілка ветеранів повітряно-десантних військ та військ спеціального призначення орендує із зими цього року з наміром відкрити повноцінний Будинок ветеранів. Нині тут уже працює кабінет психологічної реабілітації, проводяться уроки військово-патріотичного виховання. І відкриття стели стало одним із таких уроків для жителів міста.

«Багато наших земляків зараз ризикують своїми життями, захищаючи Україну, і, на

превеликий жаль, за п'ять років війни багато хто з них загинув за рідну землю. Наш обов'язок — належним чином вшанувати пам'ять полеглих та підтримати тих, хто повернувся з війни додому», — наголосив під час відкриття черкаський міський голова Анатолій Бондаренко.

Рішенням міської ради всім загиблим присвоєно звання «Почесний громадянин міста Черкаси» та удостоєно відзнаками «За заслуги перед міс-

том Черкаси». Батько одного із загиблих героїв Анатолій Панченко підкреслив, що стела з портретами загиблих черкащан особливо важлива для підростаючого покоління, аби сучасна молодь знала, якою ціною здобуваються свобода і незалежність України.

Меморіал створений за кошти небайдужих, ідея та виконання належать ветеранам АТО та їхнім побратимам. Так, кладку стели робив власноруч ветеран АТО, танкіст Володимир Пожидаєв. ■

Стела пам'яті у Черкасах. Фото надане пресслужбою міської ради.

■ ТЕПЛО

Незалежність по-каховськи

На Херсонщині масово відмовляються від централізованого опалення

Ірина КИРПА

Мешканці Каховки створили гучний прецедент для всієї країни: в місті Херсонської області майже 75 відсотків споживачів тепла відмовилися від послуг місцевого комунального підприємства теплових мереж. Скандал розгорівся ще взимку нинішнього року, коли люди отримали платіжки за один місяць опалення з сумами у 5 тисяч гривень та більше. Тому почали активно переходити на автономне опалення. Процес не зупинило навіть те, що перелякана міська влада змушувала «бунтарів» платити еквівалент 200—400 доларів за відмову від загальної котельні.

— Влада намагалася загальмувати процес переходу цілого міста на автономне опалення, — розповів мер міста Андрій Дяченко. — Ситуація у Каховці зараз склалася така, що з'явилися багатоповерхові будинки, в яких проживає лише по 1-3 людини, які користуються центральним опаленням, це соціально незахищені люди або пенсіонери. Незважаючи на це, ми нікого не будемо примусовно відрізати від центрального опалення. У листопаді ми запропонуємо каховській міськраді розглянути програму надання таким жителям міста матеріальної допомоги з метою встановлення автономних систем опалення.

Чинovníк повідомив, що вона буде аналогічна програмі допомоги установки «автономки» мешканцями Светлового при відключенні цього житлового масиву від централізованого опалення. А охочих позбутися центрального теплостачання настільки багато, що з технічних причин фахівці Каховської керуючої компанії (вони не можуть відключати більше, аніж по чотири квартири на день) завалені роботою аж до нового року.

Зауважимо, що різкий відтік абонентів комунального підприємства теплових мереж «Каховтеплокомуненерго» (КПТМ «КТКЕ») призведе до того, що вартість централізованого опалення для тих, хто не відрізався від тепломереж, цієї зими стане ще більшою. Хоча й без цього південна область займає перше місце по Україні за дорожнечою опалення. За інформацією Держагентства з енергоефективності, середньозважені тарифи на опалення по регіонах є найвищими на Херсонщині, Черкащині та Київщині. ■

Інна ТЕСЛЕНКО

■ ВАРВАРСТВО

Бензопилкою і лісовозом

Заповідні ліси Закарпаття продовжують немилосердно дерібанити місцеві посадовці, киваючи одне на одного

■ ДОВІДКА «УМ»

Карпатський біосферний заповідник розташований у межах Рахівського, Тячівського, Хустського та Виноградівського районів Закарпатської області. Його площа становить понад 578 квадратних кілометрів.

результат невтішний: представники влади або зовсім не з'являлися, або приїздили після того, як за вантажівками й пилюка осіла, або ж, заставши вантаж на місці злочину, відпускали його, розвівши руками. Мовляв, не мають права затримувати. А хто має? Той, кого в даному конкретному випадку не викликали. Але це негачно...

«Україна молода», звісно, повернеться до цієї теми, отримавши офіційні відповіді компетентних органів на запити редакції та небайдужих закарпатців. Але, як відомо, відповіді в бюрократичній системі готуються довгенько. А тим часом заповідні ліси треба рятувати вже зараз. Принаймні фіксуючи номери машин і вихідні дані непереконливих «дозвільних» документів із підписами конкретних посадових осіб. ■

Багатолітні дуби та буки досі вивозять центральною вулицею закарпатського Шаяну, не надто переймаючись фіксацією на відеокамери. Моментальна нажива — все, віковий заповідник — ніщо?..

Валентина ГРИГОРЕНКО

■ ОСВІТА

Телекомунікаційне насіння для майбутнього

Студенти вітчизняних вишів знайомляться з китайськими досягненнями

Днями 10 найкращих українських студентів вирушили до Китаю на два тижні для ознайомлення з провідними технологічними рішеннями у сфері телекомунікацій і культурою КНР. Вони стали переможцями конкурсу «Насіння для майбутнього», який уже четвертий рік поспіль реалізує в Україні Huawei. Серед цьогорічних здібних щасливчиків конкурсу — представники Національного авіаційного університету, Державного університету телекомунікацій, НТУУ «КПІ» ім. Ігоря Сікорського, Одеського політеху, Дніпровської політехніки, Київського уні-

верситету імені Тараса Шевченка, Одеської академії зв'язку ім. О. С. Попова, Донецького технічного університету, Київського університету архітектури та будівництва.

Конкурсний відбір за програмою «Насіння для майбутнього» відбувся серед усіх українських вишів за підтримки Міністерства освіти і науки України. У ньому

цього разу взяли участь 25 студентів за фахом телекомунікацій і комп'ютерних наук, які демонстрували свої знання в царині побудови та принципів роботи мобільних мереж, повинні були мати високі досягнення у навчанні, володіти англійською, бути активними в громадському житті та науковій роботі. Напередодні відльоту до Китаю пере-

можці нинішнього року програми «Насіння для майбутнього» презентували свої наукові розробки у київському офісі компанії.

Ма Ці, директор Huawei Ukraine, прокоментував: «Huawei активно розвиває та впроваджує новітні технології, що трансформують наше життя. Ми дуже раді, що ці знання допомагають у підготовці висококваліфікова-

них спеціалістів та впровадженні в Україні високотехнологічних та інтелектуальних рішень».

Глобальний соціальний проєкт Seeds for the Future від Huawei створено 2008 року. У ньому взяли участь понад 300 тис. студентів із 350 вищих навчальних закладів світу. В Україні його вперше було проведено 2016 року. ■

■ НА ВЛАСНІ ОЧІ

Як Криму в «родной гавані»?

Жити на півострові дорого і непросто, «зате тут мир»

Валерій СЕМЕНЕНКО

Крим—Москва

До 2014 року щороку з дружиною їздили відпочивати в Крим. Від початку нульових уподобали Новий Світ з його відомим гаєм-заповідником, цілющим повітрям, насиченим ялівцевими фітонцидами, Царським пляжем. Тоді я, москвич, виступав у Криму агітатором за Україну. Потім шість років не мав змоги туди поїхати, але думка така була. Хотів побачити, відчути, що приніс людям історичний злам 2014-го. Зрозуміло, що для правлячого режиму, особисто його керманіча, захоплення Криму відповідало планам і державній ідеології. Анексія півострова отримала підтримку населення Росії, що, мабуть, пояснюється менталітетом більшості російського суспільства. А чи стало життя в Криму кращим для простих людей, постійних і тимчасових жителів Криму, чи варто було платити таку ціну, що її важко досягнути?

Настанови для подорожуючих

Цього року вдалося поїхати в Крим. Щоправда, це не так просто зробити іноземцю — потрібен дозвіл від української влади «для в'їзду на тимчасово окуповану територію».

На так званому «кордоні», який в Україні іменується адміністративною межею, від українського охоронця першим було питання, чи є спецдозвіл. Відповів, що маю. Якби я прилетів у Крим з Москви літаком чи заїхав автівкою через Керч, то в результаті міг отримати заборону на в'їзд в Україну.

Потішило, що українські військові спілкувались українською мовою, і між собою теж. На дошках висіли настанови для подорожуючих стосовно дій при порушенні їхніх прав «на окупованій території». Українську заставу люди проходили без затримки, і я теж, маючи спецдозвіл, пройшов без особливих проблем.

До адміністративної чи роздільної межі людей, які подорожують без автівок, зараз підвозять маршрутки, які були запущені зовсім недавно. Така проста ідея нарешті спала на думку чиновникам. І на тому спасибі. Нейтральна зона між українською та російською заставами тягнеться на два кілометри, ніякого транспорту немає. Тож люди без авто котять свої возики по дамбі від застави до застави.

Російські охоронці здивувались, питали, як я проїхав. Може, маю український паспорт? Показав російський паспорт, та й авто — з російськими номерами. Пізніше зрозумів їхнє здивування.

На російській заставі теж була дошка з настановами, діаметрально протилежними українським. Перевірка виявилась надміру ретельною. Людям доводилось вивантажувати з машин усі речі, запаску, гумові килимки, відкривати борсетки, портфелі. Увагу охоронця в моєму авто привернула монографія В. Войтовича «Українська міфологія». Довго гортав, підозріло мугикав, що книга на «українськом язике», питав, чи про Крим щось є, очевидно маючи на увазі ситуацію в сучасному Криму. На виїзді солдат теж здивувався російським номерам і сказав, що за рік тільки три авто були з російськими номерами.

Автостоянка в чистому полі

Перед межею з кримського боку побачив стихійну автостоянку, на якій було до сотні авто з російськими номерами. Люди з Криму доїжджали до межі, потім залишали машини у полі і далі пішки переходили межу.

На будь-який попит завжди буде пропозиція — за машинами нібито пильнували підприємливі хлопці, які видавали якісь папірці. Спитав, як довго можуть стояти машини. По-всякому, буває і місяць, і довше, а одна машина вже два роки стоїть, наполовину розібрана. Кримчани могли б заїхати в Україну з російськими номерами, але треба розмитнати машину, а це тягне не одну тисячу доларів.

Багато кримчан мають українські паспорти і користуються ними при поїздках на територію материкової України. Також люди мають закордонні українські паспорти, а хто ще не отримав такий паспорт, збирається його оформити, причому часто їздять спеціально з цією метою. Російська влада насильно змусила багатьох жителів узяти російські паспорти, погрожуючи соціальними та іншими обмеженнями, але зарадити масовому добровільному отриманню жителів Криму українських паспортів не може.

Перетнувши адміністративну межу, попрямував на Джанкою і далі — на Судак. Зразу вла в очі відсутність у селах природних базарів, ринок у Джанкої теж був порожній. У селі Садове Нижньогірського району рані-

Туристів зустрічав головним чином із Росії, всі скаржились на високі ціни.

ше був великий овочево-фруктовий базар. Там завжди купували ящик бурих помідорів, довозили до Москви і до кінця листопада мали на салат добрі кримські помідори. Нічого такого зараз немає.

Прикрістю стала відсутність інтернету на смартфоні (картка Білайн). Виявляється, що «невід'ємна» частина Російської Федерації Республіка Крим вимагає роумінг. Навігатор не працював, попереджень про камери на дорозі не було, тож згодом на пошту прийшло два сповіщення про штрафи.

Колись тут був канал. Північно-Кримський

На каналі, по якому до Криму раніше йшла дніпрова вода, відкрилась сюрреалістична картина — русло заросло очеретом, гідротехнічне устаткування занедбане. Питання з водами для Криму зависло і навряд чи буде розв'язане у найближчому майбутньому. Апологети «кримнашу» обурюються, мовля, Україна не дає воду. А чи думали про воду, коли, скориставшись безпомічністю України, захопили Крим, і чи продумали взагалі ці

Навіть російські туристи обурюються: в Криму все дорожче, ніж у Москві.
Фото з сайту ukrtros.org.

апологети всі наслідки «возвращения в родную гавань»?

Питання Криму в російсько-українських відносинах принаймні при нинішній російській владі уперлося в глуху стіну з обох боків. Крим вважається невід'ємною частиною і Росії, і України, про що записано в конституціях держав. Не треба багато мудрості, щоб усвідомити неможливість зміни сьогодні чи завтра тієї чи іншої конституції. Російська влада взагалі вважає, що питання Криму закриті і ні-

у Росії, все вирішується в Судак, а там до Нового Світу руки не доходять. Хоча відстань між ними — 3 км. Таку ж ситуацію спостерігав у селищі Виноградове.

Щоб отримати відповідь на питання: «Хто ж виграв від анексії півострова Росією?», намагався, як губка, вбирати враження, розмовляти з різними людьми, інколи буквально чіплявся до них. Однозначних думок, відповідей не було. Індивідуальному підприємцю, продав-

коли не постане. Але відомо, що ніколи не треба говорити «ніколи». Історія дає багато прикладів неочікуваних подій. Чи багато хто міг передбачити швидкий розвал Радянського Союзу?!

Хто ж виграв від анексії півострова Росією?

До Нового Світу доїхав уже затемно. Господина, в якій наймала житло раніше, була заскочена мого появою — все ж минуло шість буремних років. Зразу ж запитав, чи багато виграли після приєднання до Росії. У відповідь — «зате тут мир», що деякою мірою скидалося на відповідь «зате у вас негрів вішають», коли американці піднімали питання стосовно свобод і життєвих стандартів у Радянському Союзі. Давалася взнаки пропагандистська промовка мізків про наміри українських радикалів нібито затягти бучу в Криму. Як кажуть — із хворої голови на здорову. Господар же журився від погіршення екологічної ситуації в селищі. Раніше тут була селищна рада, яка дбала про благоустрій. Зараз же місцеве самоврядування ліквідували, ради немає, зробили, як

чині сувенірів у заповіднику, стало краще, бо її гнітила бухгалтерська документація українською мовою. Жінки, які продавали фрукти, овочі на стихійних розкладках, казали, що їх ніхто не питав і краще не стало. Літня жінка приїхала з чоловіком, військовим, із Сибіру, має, за її словами, підвищену пенсію (12 тис. 600 руб.), журиться, що купилися на обіцянки високого грошового забезпечення, побігли на референдум. Щодо української мови сказала, що сама не розмовляла, але тиску не відчувала, а мова їй подобалась.

На ринку розмовляв із кримськими татарами, які не дуже охоче йшли на контакт. Зрештою трохи розговорились, нарікали на жорсткий прес наглядних органів, набагато важчий, ніж при Україні. У виборах, інших заходах влади татари участі не беруть, в більшості налаштовані проукраїнськи, схожі на стиснуту пружину, яка при певних обставинах може і боляче вдарили. У Виноградові українка, власниця досить великого господарства, висловила думку, що найперше треба було дати в Криму національну автономію

кримським татарам і цим запобігти всіляким маніпуляціям щодо приналежності півострова, референдумам.

А ціни — кусаються!

Оскільки для більшості населення думки приходять через холодильник, почав вивчати ціни. На м'ясо, сало ціни можна порівняти з московськими, від 400 руб. і 300 руб. за 1 кг. Якщо чистач стоїть, нехай присяде. Ціна за 1 кг бананів — 175 руб., лимонів — 160 руб., грецьких горіхів — 350 руб., помідорів — від 100 руб. Можливо, ціна бананів визначасться збільшенням перевалочних пунктів, пряма доставка морем обтяжена через санкції.

Уздовж дороги на Судак тягнуться нескінченні виноградники, а мінімальна ціна винограду — 100 руб. за 1 кг (приблизно 40 грн. — Ред.). І це в Криму, в пору золотого осені, на початку жовтня!

«Розвиднюватися» для людей у Криму почало десь через два роки після ейфорії «возвращения в родную гавань». Наведу спостереження чоловіка, який приїхав у Крим із Сахаліну в 2016-му: «Хочу поділитися первими враженнями о житті місцевих жителів після того, як став «кримнаш». Могу з уверенністю сказати, що ізоляція півострова чувається вельми ошудимо. Во-первых, цены в Симферополе, как я полагаю, наверное уже превзошли сахалинские. По крайней мере, мясные и колбасные изделия, а также молочные продукты в данный момент держатся примерно на том уровне, что были на Сахалине в декабре (на момент моего отъезда 18.12.). Десяток яиц на рынке стоит от 70 до 85 руб., в то время, как на Сахалине я еще в декабре покупал за 65 руб., притом это были отборные. Цены на овощи и фрукты здесь не намного ниже, что трудно объяснить, поскольку они выращены здесь, в Крыму. Сегодня купил 1 касету к бритвенному станку и отдал «всего» 250 руб., в то время, как на Сахалине брал комплект 4 шт. за 750-800 руб.

Но проблема не только в ценах, а в том, что Крым в связи с европейскими санкциями оказался заблокирован финансово. Представляешь, я не могу воспользоваться деньгами, которые храню на пенсионной банковской карточке в Сбербанке, поскольку здесь нет ни одного отделения Сбербанка, а все банковские карточки «Виза» заблокированы. При мне мужик в возрасте очень возмущался, что не может отправить на Херсонщину деньги детям, а затем ушел на автовокзал в надежде передать деньги через водителя автобуса...»

Я мав мороку при оплаті бензину на АЗС, поки знайшов заправку, де міг розплатитись карткою Тіньков-банку. Місцеві підприємці змушені отримувати банківські картки поза Кримом, наприклад в Анапі.

Щодо туристів — кажуть, що кількість зменшилась, хоча брендові місця на зразок Нового Світу втратили менше, а потерпілі менш розкручені, такі як Морське, Малореченка та ін. Раніше переважали машини з українськими номерами. Зараз таких мало. Туристів зустрічав головним чином із Росії, всі скаржились на високі ціни. Раніше росіяни міняли рублі на гривні і відчували себе панями, приміром як американці у Москві, які поміняли долари на рублі. Сьогодні росіяни тратять свої кривні напряму, а ціни ще й як кусаються. ■

■ ІХНІЙ ВИБІР

Гоп-стоп Канада, нам нових «не нада»

Партія Трюдо перемагає на виборах, але ліберали змушені формувати уряд меншості

Ігор ВІТОВИЧ

Згідно з наразі неповними результатами парламентських виборів, які відбулися в Канаді у понеділок, 21 жовтня, правляча Ліберальна партія прем'єр-міністра Джастіна Трюдо перемагає, але лише в 157 виборчих округах із 338, тоді як для самостійного формування уряду потрібна перемога у щонайменше 170 округах.

Виборча система в Канаді є мажоритарною, і йде боротьба між представниками кількох партій у кожному з 338 округів, від яких обираються депутати до Палати громад — нижньої палати парламенту. Перемога в одному окрузі означає один здобутий мандат. Виборам до Сенату — верхньої палати — майже не приділяють увагу, оскільки вона має менше повноважень, а уряд не несе відповідальність перед нею.

Аби здобути більшість у Палаті громад канадського парламенту, кожній партії необхідно, аби її кандидати перемогли у 170 округах, отримавши просту більшість голосів. Вибори проходять в один тур, і обраним вважається кандидат, який набрав більше голосів за своїх суперників, навіть якщо ця кількість голосів менша за 50%. Тобто ця система нагадує вибори за мажоритарними округами в Україні.

Головні суперники Ліберальної партії — Консервативна партія — перемагають у 122 округах. Це великий успіх, оскільки на попередніх виборах вони здобули 95 мандатів. Соціал-демократи з Новою демократичною партією, навпаки, підраховують втрати, оскільки виборили в новому парламенті 23 місця у порівнянні з 39 у попередньому. Всі три вже названі партії є загальноканадськими, а єдина регіональна партія «Квебекський блок» святкує перемогу, бо виборола 32 мандати у порів-

Джастін Трюдо залишається на чолі уряду Канади.

нянні з 10 на попередніх виборах. Саме представники франкомовної провінції Квебек «відібрали» мандати у нових демократів. Екологічна Зелена партія Канади буде представлена у новому парламенті вже чотирма депутатами замість двох у попередньому. Популістська Народна партія Канади взагалі не потрапила до парламенту, де до цього мала одного депутата — свого лідера Максіма Берньє. Його місце в парламенті перейшло до незалежного кандидата.

Таким чином, Джастін Трюдо залишається главою уряду на другий термін. Під час передвиборчої кампанії обговорювалась можливість створення коаліції лібералів із близькими їм ідейно представниками Нової демократичної партії (157 мандатів лібералів плюс 23 мандати демократів створюють переконливу більшість у 180 місць). Але вже в післявиборчу ніч представники партії-переможця заявили, що відмо-

вляються від коаліції, а натомість створять уряд меншості, який для проведення рішень у парламенті шукатиме ситуативну більшість.

Перемога партії Джастіна Трюдо є хорошою новиною для України, оскільки він неодноразово запроваджував нові санкції проти Росії і збільшував допомогу Україні. Втім варто зазначити, що всі провідні канадські партії підтримують Україну в протистоянні російській агресії. Така підтримка означає, що для канадських політиків важливі симпатії виборців з української діаспори. Згідно з переписом 2016 року, у Канаді проживали 1,359 млн мешканців, які вказали, що мають українське етнічне походження — це понад 3,5% населення країни.

З 2014 року, тобто за урядів консерватора Стівена Харпера та ліберала Джастіна Трюдо, Україна отримала 785 млн доларів допомоги від Канади. ■

час Натаньяху мав більшу підтримку в парламенті — за його кандидатуру на посаду глави нового уряду висловилися 55 депутатів, а на підтримку Ганца — 54.

Після цього президент Ізраїлю закликав обидві найбільші партії до формування широкої коаліції. Беньямін Нетаньяху також запропонував «Кахоль-Лавану» сформувати коаліцію, зазначивши, що іншого варіанту не існує. Однак Бені Ганц, колишній начальник генштабу ізраїльської армії та політичний противник Нетаньяху, заявив, що його політична сила отримала в Кнесеті на одне місце більше, тому посаду голови уряду має обійняти саме він. Він також відхилив можливість формування уряду на чолі з Нетаньяху через обвинувачення проти чинного прем'єра в корупції.

Чи не єдина можливість для Бені Ганца створити новий уряд — коаліція з третьою політичною силою країни, у групуванням арабських партій «Об'єднаний арабський список» на чолі з Аймамом Одохом, який має 13 мандатів у Кнесеті. Але ізраїльські праві розглядають такий союз з арабами мало не як державну зраду. Наразі Ізраїль залишається без уряду. Якщо і Ганцу не вдасться створити новий кабінет упродовж найближчого місяця, то будуть оголошені дострокові вибори — вже треті з квітня цього року. ■

■ ПАТОВА СИТУАЦІЯ

У 70 вже не може і не хоче

Прем'єр-міністр Ізраїлю Нетаньяху повернув президенту мандат на формування уряду

Олег БОРОВСЬКИЙ

Прем'єр-міністр Ізраїлю Беньямін Нетаньяху вдруге за останні п'ять місяців не зміг сформувати уряд і повернув мандат на його формування президенту країни Реувену Рівліну, повідомляє «Євроньюс». У викладеному в інтернеті відеозверненні до мешканців Ізраїлю Нетаньяху пояснив своє для багатьох несподіване рішення, що «зробив усе можливе, щоб створити широкий уряд єдності», але його пропозиції були відкинуті, він не зміг заручитися підтримкою достатньої кількості парламентаріїв.

У Нетаньяху залишалося ще дві доби на формування уряду, але він вирішив здати мандат у понеділок, 21 жовтня, у день свого 70-річчя. У прес-службі президента Ізраїлю повідомили, що право на формування уряду буде передане лідеру блоку «Кахоль-Лаван» («Біло-блакитні») Бені Ганцу. Нетаньяху наголосив у відеозверненні: якщо Ганц намагатиметься створити уряд меншості

Ганц і Нетаньяху: несподіваний поворот.

за підтримки «Об'єднаного арабського списку», то він, Нетаньяху, очолить опозицію і буде добиватися найшвидшої зміни такого уряду. Нагадаємо, Нетаньяху керував Ізраїлем найдовше з усіх ізраїльських прем'єр-міністрів — у сумі 13 років (у 1996—1999 та 2009—2019 роках).

А в Бені Ганца тепер є передбачені законом 28 днів на формування уряду, інформує агенція новин dra.

Перша невдала спроба Нетаньяху сформувати уряд мала місце п'ять місяців

тому. Після парламентських виборів у квітні він не зміг у відведений законом термін домовитися про створення коаліції, тож Кнесет довелося розпустити й призначити повторне голосування на 17 вересня.

У результаті вересневих виборів до Кнесету лівоцентристський блок партій «Кахоль-Лаван» отримав на одне місце більше, ніж права партія Нетаньяху «Лікуд». Згідно з остаточними результатами голосування, «Лікуд» здобув 32 мандати, а «Кахоль-Лаван» — 33. Водно-

■ НОВИНИ ПЛЮС

Макрон обговорив із Путіним «нормандський» саміт

Президенти Франції Еммануель Макрон та Росії Володимир Путін у понеділок, 21 жовтня, провели телефонну розмову. Як повідомляє пресслужба Єлисейського палацу, очільники країн, зокрема, обговорили підготовку до наступного саміту «нормандської четвірки» після рішень Тристоронньої контактної групи (ТКГ) щодо втілення мінських угод. Тим часом у повідомленні про розмову на сайті Кремля зазначається, що Володимир Путін у розмові казав про необхідність виконання Києвом домовленостей, досягнутих у «нормандському форматі» та в рамках ТКГ. За його словами, це стосується розведення сил і засобів біля населених пунктів Золоте і Петрівське, а також імплементації Києвом «формули Штайнмаса» в українське законодавство.

У суботу, 19 жовтня, канцлерка Німеччини Ангела Меркель теж мала телефонну розмову з Путіним щодо саміту «нормандської четвірки». 14 жовтня міністр закордонних справ України Вадим Пристайко заявив, що така зустріч може відбутися в листопаді.

Імператор Нарухіто зійшов на трон Японії

Японський імператор Нарухіто 22 жовтня офіційно проголосив своє сходження на престол на церемонії з участю лідерів понад 170 країн світу, зокрема і президента України Володимира Зеленського. 59-річний Нарухіто, який навчався в Оксфорді, зійшов на престол у травні як 126-й імператор Японії після зречення від престолу його батька, імператора Акіхіто. Нарухіто — перший японський імператор, який народився після Другої світової війни. Імператриця Масако, 55-річна дружина Нарухіто, є колишнім дипломатом, навчалася в Гарварді.

МЗС Німеччини не підтримує визнання Голодомору геноцидом

21 жовтня відбулося відкрите засідання Петиційного комітету Бундестагу, на якому обговорювали петицію щодо визнання Голодомору 1932-33 років в Україні геноцидом, яка ще у травні набрала необхідні 50 тисяч голосів. «МЗС хоче, аби петицію було відхилено з обґрунтуванням, що поняття геноциду не було визначено до 1951 року», — цитує члена Петиційного комітету Бундестагу депутата від Християнсько-демократичного союзу Арнольда Фаатца «Німецька хвиля». На переконання представника правлячої партії ХДС, така аргументація є досить небезпечною, адже тоді можна переоцінити «гітлерівський геноцид, бо це теж відбулося до 1951 року». На думку Фаатца, негативне рішення МЗС ФРН щодо української петиції «означає стати на коліна перед Росією».

Диктатора Франко перепоховують 24 жовтня

Останки Франсіско Франко, які тепер поховані в мавзолеї меморіального комплексу «Долина полеглих» у передмісті Мадрида, будуть ексгумовані та перепоховані 24 жовтня на цвинтарі в мадрридському передмісті Прадо. Церемонія відбудеться за присутності родичів Франко. Уряд репрезентуватиме міністр юстиції Долорес Дельгадо. Про це у понеділок, 21 жовтня, повідомили в уряді Іспанії. Суперечки навколо ексгумації Франко тривають кілька років. На перезахоронені наполягав уряд соціалістів, але родичі диктатора заперечували. Але, нарешті, наприкінці вересня цього року Верховний суд Іспанії дозволив перезахоронення. Потребу перепоховання уряд мотивував тим, що могила Франко в мавзолеї в «Долині паломництва» стала місцем паломництва неонацистів і правих екстремістів.

Північна Македонія призначила дострокові вибори після провалу на саміті ЄС

20 жовтня після зустрічі із президентом Стево Пендаровським прем'єр-міністр Македонії Зоран Заєв розповів, що лідери головних політичних партій країни визначили «найбільш відповідною» датою парламентських виборів 12 квітня — на вісім місяців раніше, ніж мали відбутися чергові вибори. Це сталося після того, як 18 жовтня лідери країн Євросоюзу на саміті в Брюсселі не дійшли згоди щодо початку переговорів про вступ до об'єднання двох балканських країн, Албанії та Північної Македонії. Проти старту переговорів з обома країнами висловилися Франція, Данія та Нідерланди.

Юрій ПАТИКІВСЬКИЙ

■ ЗАГРОЗА

Оптимізм перед бурею

Бізнес, уже не криючись, готується до світової економічної кризи. Очікується, що вона буде потужнішою, ніж у 2008 році

Світ усе активніше готується до світової економічної кризи. За даними міжнародних експертів, таких поганих показників зростання, як зараз, у світі не було з кризового 2008 року. Тим часом центробанки більшості країн швидко знижують облікову ставку, у деяких країнах вона вже стала мінусовою. Але при цьому вирішити боргову проблему, яка загрожує перерости у кризу, їм не вдається. В Україні кризових явищ наразі не спостерігається. Ми навіть виглядаємо наразі трохи краще за інших. Але якщо грім пролунає, то схватися нам буде ніде. Тим паче що завдання кризи 2008 року Україна провалила: не провела реструктуризацію економіки і не перейшла з експорту напівфабрикатів на продаж товарів із високою доданою вартістю.

Криза 2020 року буде лютішою за попередню, 2008-го

Міжнародний валютний фонд днями вкотре змінив прогноз зростання світової економіки — на жаль, у бік зниження. «Слабкість зростання обумовлена різким погіршенням виробничої активності та тривалою невизначеністю торгової політики, які шкодять інвестиціям та попиту на засоби виробництва», — заявила головний економіст МВФ Гіта Гопінат.

Якщо ж говорити мовою цифр, то, згідно з новим прогнозом МВФ, зростання світової економіки, за підсумками 2019 року, становитиме 3,0%. Це найгірший показник із моменту світової економічної кризи 2008—2009 років.

Тоді причиною кризи, як ми пам'ятаємо, стала фінансова мильна бульбашка: криза почалася з проблем на ринку іпотечного кредитування в США. Він привів до рецесії у світовій економіці, падіння обсягів світової торгівлі, безпрецедентного за всю історію трудової статистики зростання безробіття і розмивання так званого «середнього класу» в розвинених країнах.

Вважається, що криза 2008 року була подолана до 2013-го чи, за гіршими оцінками, до 2015 року.

Але при цьому багато світових експертів стверджують: відновлення світової економіки після кризи нестійке і нерівномірне, його наслідки продовжують чинити негативний вплив на економічне зростання досі. Нова економічна криза, як пророкують багато фахівців, настане в 2020 році й за тривалістю і силою перевершить падіння 2008—2009 років.

Боргів стало більше, проблема виглядає серйозніше

«Ідеальний шторм», як передбачається, складатиметься з кількох об'єктивних факторів: підвищення мит США і Китаєм у ході торгової війни, уповільнення зростання глобального ВВП до 0,8%, різке падіння попиту і цін на вуглеводні, «бульбашки» на найбільших фондових ринках.

Нова керуюча Міжнародного валютного фонду Крісталіна Георгієва нещодавно заявила: «Якщо станеться серйозний спад, корпоративний борг, пов'язаний із ризиком дефолту, зросте до 19 трильйонів доларів, або майже до 40% сукупного боргу в восьми провідних економіках. Це перевищує рівні, що спостерігалися під час фінансової кризи». Особливий акцент вона робить саме на торгових війнах: «У торговельній війні програють усі. Для світової економіки сукупний ефект торговельних конфліктів може означати втрату приблизно 700 мільярдів доларів до 2020 року».

Нинішній стрімкий підйом економіки США — як зазначають тамтешні експерти, зокрема американський економіст й інвестбанк'єр Джеймс Рікардс, — загрожує біржовим крахом, за масштабом порівняним із Великою депресією 30-х років минулого століття. За таких умов людству не уникнути затяжної рецесії.

Його співвітчизник і колега Нуріель Рубіні, який точно передбачив драматичні події 2008—2009 років, додає: відтоді боргів на планеті стало тільки більше, а інструментів для боротьби з цим тягарем у розвинених країнах Заходу — менше. Занадто багато грошей, на його точку зору, надрукували центробанки розвинених країн, занадто багато активів викупили вони у проблемних банків. Криза назріла ще й через циклічний розвиток ринкової

Так погано, як сьогодні, світова економіка ще не почувалася від 2008 року. Фото з сайту alicedn.com.

економіки: саме дванадцять років вважаються тим класичним середнім терміном, що відокремлює одну рецесію від іншої.

У вересні, як відомо, Федеральна резервна система США вдруге в цьому році знизилася свою основну ставку на 25 базисних пунктів: із 2-2,25% до 1,75-2%. Раніше Європейський центральний банк знизив ставку за депозитами до мінус 0,5%. І водночас оголосив про запуск нової програми з викупу активів на 20 млрд. євро. Народний банк Китаю знизив норму резервування для банків на 50 базисних пунктів, що дозволяє банкам Піднебесної вивільнити близько 900 млрд юанів.

Час оподаткувати робітників

Як стверджує директор Інвестиційної групи «Універ» Олександр Куликов, світ поки не придумав нічого іншого для боротьби з кризою, окрім як здешевити вартість грошей. Цей захід захистить фінансові ринки світу від обвалів, але не здатен вилікувати кризу в світовій економіці, яка із різним ступенем інтенсивності триває з 2008 року.

Іпотечна криза в США, світова еконо-

мічна криза в 2008 році, боргова криза в Європі і поточні проблеми в світовій економіці: це все разом становить одну велику економічну кризу, яка бушує на планеті вже понад десять років. При цьому друкарські верстати у світових банках працюють всі останні 10 років із різним ступенем інтенсивності. При цьому такі заходи лише знімають симптоми і не лікують хворобу в світовій економіці. І навіть більше, ці заходи, швидше, посилюють проблему, адже світ усе більше і більше тоне в боргах.

Так, із 2008 року фінансова влада світу активно послаблює вартість грошей. Цей процес — здешевлення грошей, здешевлення кредиту — дозволяє ще більше позичати і завдяки цьому підтримувати баланс попиту і пропозиції. Але загальний світовий борг через це зростає все більше. Ставки в Європі і Японії вже становлять 0%. У США ці ставки також дуже низькі. Китай усі останні 10 років активно нарощує свій борговий тягар.

Нестача долара, падіння курсу гривні

«За визнанням провідних західних аналітиків, світова економіка зараз буквально на межі, вона вступила, як пише газета Financial Times, у період «схронізованого спаду», — говорить вітчизняний економіст Олександр Гончаров. — Відповідно до індексу TIGER (Tracking Indices for the Global Economic Recovery), основні економічні показники впали до

Попри всі загрозові тенденції, ситуація всередині України виглядає в цілому краще, ніж загальносвітова.

мінімальних рівнів із весни 2016 року».

Якщо світ знову накриє економічна криза, то найбільше постраждають сировинні країни. Як, наприклад, Україна. Адже приплив валюти до країни ми маємо завдяки продажу зерна чи напівфабрикатів металургії. Під час економічної кризи ці товари дешевшають максимально.

«Українська економіка може постраждати, оскільки у нас експорт переважно сировинний. В умовах глобальної фінансової кризи якраз сировинні ринки страждають насамперед: ціни на сировину падають, попит скорочується, — цитували ЗМІ доктора економічних наук, заступника директора Інституту міжнародних відносин Олександра Шниркова. — Оскільки ми експортноорієнтована країна, у нас на експорт припадає приблизно половина ВВП». На думку експерта, світова криза може спричинити скорочення ВВП країни, а значить — знизити і без того невисокий рівень життя середньостатистичного українця.

Його колеги зазначають: у країні можуть виникнути проблеми з експортною виручкою, відповідно, можуть виникнути проблеми з обмінним курсом. Так, як це було в 2008 році. Аби вистояти, Україні радять переорієнтуватися на експорт товарів із більш високою доданою вартістю, щоби знизити уразливість перед світовими кризами і чужими торговельними конфліктами.

Якщо прогнозувати ці наслідки точніше, то, на думку експертів, усе залежить насамперед від причин, що викликали кризу. «Якщо причиною того стане торговий конфлікт, то, швидше за все, ситуацію, що змінилася, відчують на собі країни з експортноорієнтованою економікою. До них, власне, і відносяться найбільші торгові партнери України. Хоча вважаю, що в будь-якому випадку непогано себе почуватиме сільськогосподарський сектор, тому що людям потрібно харчуватися», — сказав керівник «Сітібанку» в Україні Олександр МакУортер.

Утім банкір зазначив: окрім втрат, криза завжди принесе можливість. Попередню можливість, у 2008 році, країна, на думку більшості експертів, не використала. І не провела структурних реформ своєї економіки, які б дозволили нам краще почуватися в 2019 році. Проте за одинадцять років Україна встигла отримати нові напрацювання і мати інші козирі.

Наразі ми виглядаємо краще

«Узяти хоча б сектор ІТ, де інвестиції завжди йдуть у продуктивність. Якщо настане криза, компанії ще більше почнуть інвестувати саме у продуктивність, аби спробувати скоротити свої витрати і створити можливості для зростання. Завжди є хтось, хто відчуває себе краще, хтось — гірше», — сказав МакУортер.

Наразі ж Україна, за словами експертів, виглядає доволі стабільно. І цей факт навіть відбився в оцінках провідних кредитно-рейтингових агентств. Як відомо, спочатку рейтингове агентство Японії, а пізніше і Fitch Rating підвищили свої рейтинги і поліпшили довгостроковий і короткостроковий прогнози стабільного на позитивний. Цьому, ймовірно, сприяла відносна політична та економічна стабільність, активна робота із зовнішніми ринками з оптимізації портфеля запозичень, виконання зобов'язань перед Міжнародним валютним фондом, стабільний курс гривні й сприятлива зовнішня кон'юнктура щодо більшості торговельних позицій.

Доволі незначними ризики України у світовій економічній кризі вважає і заступника голови НБУ Дмитро Сологуб. Він сподівається, що ризик для держави незначний і додає: попри всі загрозові тенденції, ситуація всередині України виглядає в цілому краще, ніж загальносвітова. «Зростання ВВП у другому кварталі прискорилося до 4,6%. У цьому році в гривневі облігації уряду іноземні інвестори вклали близько 4 млрд доларів. Мінфіну вдалося істотно знизити вартість зовнішніх запозичень за єврооблігаціями», — зазначив заступник голови НБУ.

При цьому представник вітчизняного центробанку вважає, що «китайсько-американський» фактор не призведе до економічного колапсу. «Умовно візьмемо супернегативний сценарій: якщо торгова війна знайде далеко і це сильно «обріже» темпи економічного зростання в Китаї, зрозуміло, що ситуація серйозно вплине на світові ціни на товарних ринках. Але поки Китай майстерно маневрує», — сказав Сологуб.

Ще одним ковтоком оптимізму, з яким Україна спробує використати світову економічну кризу у своїх цілях, може стати місце нашої держави у торговельній війні між Китаєм та Сполученими Штатами Америки. Свого часу заступник голови Національного банку України Дмитро Сологуб заявляв: «Багато що для України залежить від ситуації в Китаї, яка відчутно впливає на умови торгівлі для України. Поки ми перебуваємо у вигравшій ситуації, оскільки торговий конфлікт США з Китаєм допомагає Україні заходити на китайські ринки, виробникам м'яса, наприклад. Якщо почнеється повномасштабна торгова війна, то Китай опиниться у слабшій ситуації, але поки ситуація розгортається у зворотний бік». ■

РЕФЛЕКСІЇ

Влада фарисеїв

Чи не пора самостійно писати сценарії розвитку вашої Вітчизни?

Анатолій ЛЮДВИНСЬКИЙ
Полтава

Фарисейство залишається технологією боротьби з українською мрією про землю і волю. В Україну воно перейшло з радянської імперії, де уярмлений фізично і психологічно народ із дитячого садочка привчали співати: «Я другою такою країною не знаю, где так вольно дышит человек...». Така сумна думка виникла при читанні інтерв'ю з Тарасом Чубаєм для «УП», передрукованого «УМ» 6.08.2019 під заголовком «Нас знову чекають утиски української мови». Чому «знову»? Я думаю, що це слово потрапило в заголовок випадково. Хіба була перерва в дискримінації і нищенні нашої мови відтоді, як вони розпочалися понад 300 років тому?.. Не вважаю ж толерування мови в роки т. зв. «українізації» в 30-х роках минулого століття, яка, за задумом фарисеїв, мала виявити прав-

дивих українських патріотів, щоб потім фізично їх знищити, а разом із ними — національну ідею та історичну свідомість?

Конституція України завжди в мене під рукою. Читаю статтю 10, абзац 2: «Держава ЗАБЕЗПЕЧУЄ всебічний розвиток і функціонування української мови у всіх сферах суспільного життя на всій території України». Абзац 3: «В Україні ГАРАНТУЄТЬСЯ вільний розвиток, використання і ЗАХИСТ російської...» На мій погляд, тут присутня гра слів, подібно до гри слів у Будапештському меморандумі, яку розтлумачив у розмові з журналістом «Україна молода» (16.07.2019) ексміністр закордонних справ Володимир Огризко: «Якась дивна логіка виходить, що Україна у Будапештському меморандумі брала на себе зобов'язання, які виконала, а Захід — якісь необов'язкові запевнення,

про які забув». Так і тут: російській мові Конституція гарантує розвиток і захист, а українській нічого не гарантує, не захищає, але забезпечує... А якщо впродовж чверті століття виконавча влада держави не спромоглася забезпечити функціонування державної мови у всіх сферах суспільного життя на всій території України — так не було ж відповідного закону, який би сказав, як нам діяти!!! Чому ж дивуватися такому абсурду: державна мова випрошує квоти на мовлення в ЗМІ, окупованих російською меншиною, а не навпаки...

Дискримінація української мови стоїть в одному ряду з іншими фарисейськими діями, що відбуваються в країні з 90-х років минулого століття. Завідувач відділом пропаганди ЦК КПУ Леонід Кравчук залізобетонно стояв на шляху створення громадської організації «Народний рух України за перебудову» (зареєстрований у 1990 р.), аргументуючи тим, що Компартія сама оновлюється, реформується (саме тоді було створено «Демократичну платформу» в КПРС). Але несподівано, в перший же день на посаді голови Верховної Ради України, 24 серпня 1991 р., в якій більшість — 238 — депутатів були комуністами, провів прийнят-

тя Акта незалежності України. Що ж трапилося, чому стався такий кульбіт? Подальші події дозволяють припустити, що відбулася змова двох кланів фарисеїв за спиною українського народу: ми вам даємо країну на розграбування («...великі та гарні міста, яких ти не будував, та доми, повні добра, яких ти не наповнював...» — Біблія, М.6:10,11), а ви нас не переслідуєте за злочини комуністів на теренах України в минулому і майбутньому. Акт незалежності був фактично декларативним, бо ще три роки Україною правила Верховна Рада УРСР. Фарисейським чином, без виборів, ВР УРСР XII скликання перейменували у Верховну Раду незалежної України, а формальна заборона КПУ нічого не змінила: комуністичні бонзи ще довго впливали на політику держави, обіймаючи високі керівні посади.

Зараз судять експрезидента Януковича за руйнування ЗСУ та запрошення допомоги Путіна для придушення повстання — Революції гідності. Катюзі, як кажуть, по заслусі. Але водночас чомусь досі не притягнуті до кримінальної відповідальності високопосадовці, які зробили Україну вразливою перед агресором, здавши йому всю (!)

ядерну зброю, авіацію, військовий Чорноморський флот, ракетний щит, здійснили руйнівну «прихвизацію». Не притягнуті до відповідальності й учасники засідання РНБОУ, які ухвалили рішення не опиратися анексії Криму, що заохотило путінський режим на вторгнення на Донбас. Збройні сили РФ отримали безстроково діючий полігон для навчання у реальних бойових умовах...

Наразі знову «маємо те, що маємо». З подивом читаю у метра: «Те, що відбулося зараз в Україні, — російська спецоперація, яка пройшла напролюд вдало». Немає аргументів для заперечення, я також думаю про можливість спецоперації, але є запитання. Якщо це російська спецоперація, то чому кум Путіна, який із ним постійно консультується, фактично програв на виборах, а виграв той, хто літав на консультації до Коломойського в Австрію та Ізраїль? Так, може, сценаристів треба шукати в інших краях, щоб вирахувати їхні наміри? Від цього залежить майбутнє нашої країни. Теперішня пропаганда миру за будь-яку ціну може стати аналогом Мюнхенської змови 1938 року, яка замість очікуваного миру принесла велику руйнівну світову війну... ■

ПОЛІТПАРНАС

І буде ранок...

Адель СТАНІСЛАВСЬКА
Івано-Франківськ

*І буде ранок... Зродить день новий,
нові хвилини і нові орбіти —
ти лиш не пий з вчорашнього, не пий...
Переболить... Не здужає боліти...
Зійди з дороги, вибери маршрут,
йдучи на захід — добредеш додому,
і хай у спину: ось стежина, тут!..
Не озирайся поклику чужому.
Твоє — з тобою... Промінь у руці.
Тримай цю нитку, навіть як стемніє...
Солоним вітром студить по щоці,
та не пече вже — ледь відчутно гріє.
То сіль життя. По ньому ти ідеш...
На полі згарищ виростають квіти...
І знову ранок, небосхил без меж,
нові хвилини і нові орбіти...*

Ця осінь подарувала нам чимало сонячних, мало не літніх днів, коли можна гуляти парками, милуватися грою світла і тіней у мереживі золото-багряного листя. Та ложку дьогтю додають невідомі люди, які, незважаючи на попередження, заклики, прохання, палять сухе листя, а разом і різне сміття та траву, що призводить до підвищення рівня забруднення повітря. Страждають не лише хворі на астму чи алергію люди — невидимі канцерогени отруюють усе навколо...

КНИЖКОВА ПОЛИЦЯ

«Нескорені» герої

Фото Анатолія КІЗЛОВА.

Невигадані історії про захисників України

Микола ЦИВІРКО
Київ

15 жовтня в приміщенні Будинку літератора у Києві відбулася презентація книги української письменниці і журналістки Валентини Розуменко «Нескорені» (2-га частина) (К., 2019). Авторка вже мала досвід створення таких полотен — її дебютом у цьому плані була книга «Майдан: хто, якщо не ми?». У новій своїй праці Валентина Розуменко художньо осмислила і виклала на папері долі багатьох добровольців і во-

лонтерів, які пройшли кризь пекло АТО, поклали там хто життя, хто здоров'я... Декого з них письменниця запросила на презентацію...

Тетяна Борисенко, «Мама Таня», взяла на себе тяжку і ризиковану місію — разом з іншими волонтерами вивозити з району бойових дій поранених бійців і полеглих воїнів. Напис «Медична допомога» на куртіці не зупинив озвірилих російських найманців і доморошених сепаратистів: жінка надовго потрапила в полон, де зазнала неймовірних фізичних і моральних знущань і принижень. Її виступ на презентації перервався через нервовий напад...

Дмитро Котов та Анатолій Фатеев — сапери. Обидва втрапили на війні нижні кінцівки. Перший зійшов на протезах на Говерлу, другий, уродженець Казахстану, який дитинство і юність провів у Молдові, висловив здивування з приводу того,

що деякі зманіжені молодики, які й не нюхали пороху, дуже вже «втомилися» від війни і прагнуть миру за будь-яку ціну. На думку іншого ветерана АТО, уродженця Криму Сергія Ульянова, таких пацифістів варто повести на екскурсію до військового шпиталю: там вони побачать плоди тисячолітньої «дружби» з Росією. Федір із Рівненщини пережив дві клінічні смерті, прямий масаж серця, перебуваючи саме в такому шпиталі у Дніпрі. Що бачив він по той бік життя? Примарилася масечка маленької донечки...

Олексій із Волині, Володимир з Луганщини... У кожного своя доля — тяжка, тривожна, але й прекрасна! Герої книги, наче змовившись, наголошували на тому, що вони просто робили свою справу. Але в кого з присутніх на презентації повернувся б язик сказати, що вони не заслужили слів: «Героям — слава!»? ■

ЩОБ ПАМ'ЯТАЛИ

Анатолій СИГАЛОВ

*До пограбованого дому
Вернувшись гостем мовчазним,
Вклоняюсь болеві людському
І всім могилам дорогим.*
Максим Рильський

Свідчення очевидців

«Німецькі війська ввійшли в Київ 19 серпня 1941 року. І того ж дня на Бессарабці вони почали грабувати магазини, а головне — затримували євреїв, жорстоко били й відвозили кудись на вантажівках.

Я бачила, як на вулиці Леніна німці важкими предметами били по ногах чоловіків-євреїв, змушуючи їх танцювати, а потім їх же, жорстоко побитих, примушували завантажувати на машини важкі ящики. Люди падали від непосильних тягарів, а німці знову й знову били їх спеціальними гумовими кийками.

Життя в Києві ставало все нестерпнішим, у місцях масового скупчення людей — біля водозабірних колонок, приміром, німці знову й знову показово били євреїв. Також німці вдиралися в єврейські помешкання, виганяючи мешканців, кудись вивозили їх, і люди ці вже не поверталися додому», — згадувала киянка Євгенія Литощенко.

«Багато хто з жителів Києва, особливо ті, що жили на Подолі, бачили, як уже на другий-третій день після німецького вторгнення по Дніпру пливли роздуті трупи старих і дітей, жінок. У п'ятницю, 26-го, та суботу, 27 вересня, євреї, які пішли до синагоги, зникли. Мої сусіди — старі Шнейдер, Розенблат зі своїми дружинами — з синагоги додому не повернулися. Пізніше я бачила їхні трупи в Дніпрі.

У подальшому німецькі автоматники оточували синагоги й виводили звідти всіх, хто прийшов помолитися. У результаті в тих місцях Києва, що виходили до Дніпра, течія прибавала до берега і прочан, і різні молитовні предмети.

Безчинства гестапівців, яким, здавалося, не буде кінця, не припинялися й уночі. Страх, відчай, безвихідь охопили всіх киянських євреїв», — зі спогадів мешканки Вікторії Циби.

«На світанку 29 вересня киянські євреї з різних кінців міста повільно рухалися по вулицях у бік єврейського кладовища, що на Лук'янівці. Підтримуючи одне одного, йшли старі — чоловіки й жінки, матері несли малюків на руках або ж везли їх у візках, старші діти пленталися поруч із батьками.

Люди йшли з ящиками, згортками, валізами, адже всі вони вірили, що їх вивезуть зі столиці до провінційних міст.

Молодь із собою нічого не брала, а літні люди — наївні та довірливі — намагалися взяти з дому якомога більше, адже надворі вже досить холодна осінь.

Це було тяжке видовище: старих жінок, знесилених і блідих, вели під руки вулики, паралізованих і хворих несли на носках, ковдрах і навіть на простирадлах», — розповідала Тамара Михасьова.

«Людські натовпи безперервним потоком йшли вулицею Мельникова, а на тротуарах стояли німецькі патрулі. Впритул наблизившись до тих, що стояли попереду, натовпи суцільними потоками наближалися з різних боків, і тривало це з раннього ранку й до самої ночі. Повільно рухалися бруківкою, і важко, навіть неможливо, було перейти з одного боку вулиці на інший, а за перехід на прилеглу вулицю — розстріл на місці. Ця скорботна хода тривала три дні й три ночі. Люди йшли і йшли, зрідка зупинялися, без зайвих слів обнімалися, прощалися, молилися, бо розуміли все.

На вулиці смерті — Мельникова (німці писали «Мельника») — наче потоки в річку, вливалися натовпи з Павлівської, Дмитрівської, Володарського, Некрасівської, а далі, вже в кінці Мельникова, — коротка пустеля, де на людей чекали голі пагорби, круті глибокі провалля — Бабин Яр...», — Катерина Соколюк, свідок тих трагічних подій, не могла їх забути повик.

«Німці змушували людей роздягатися догола — усіх без винятку — і дівчат, і жінок, і дітей, і старих, їхній одяг збирали до купи, ретельно складали. У голих людей — здебільшого жінок, зривали з паль-

ців перстні, обручки і будь-які інші прикраси. Потім приречених групами по 30-40 осіб ставили на край бездонного провалля й розстрілювали. Тіла падали в урвище.

Маленьких дітей зіптовхували в яр живими, а дорослі, наближаючись до місця страти, втрачали розум. Аби заглушити істеричні зойки жертв, фашисти вмикали гучномовці з танцювальною музикою, пританцювуючи під звуки цієї музики», — із болем пригадувала жахливі картини Діна Пронічева.

*Нас не зломить навек, бо ми не поодинокі,
А попліч йдемо ми крізь темряву негод
Не умирать, а жити, євреї, українці!
Нехай живе народ.*

Максим Рильський

Немає спокою українському серцю...

Леонід Кравчук, перший президент незалежної України, голова Верховної Ради України в 1991 році:

«Москва завжди контролювала будь-які кроки України. От і того пам'ятного дня, 29 вересня 1991 року, коли ми впер-

Бабин Яр — вересень 1941-го

Біль без терміну

Українці про Бабин Яр

Кат і жертва.

Фото з сайту wikimedia.org.

ше вирішили на державному рівні провести заходи з нагоди 50-річчя трагедії під назвою «Бабин Яр», до Києва несподівано прилетів головний ідеолог країни Олександр Яковлев.

«Ну, як відзначитимете роковини?» — запитує мене.

«Сьогодні говоритиму правду», — відповідаю я.

Навіть не знаючи, що саме говоритиму я, Яковлев висловив невдоволення, бо хотів, щоб ці роковини відзначалися на рівні громадських організацій, переважно єврейських.

Приїхали ми до Бабиного Яру. Відкриваючи скорботні заходи, я сказав: «Перед усім світом заявляємо про неприйнятність ідеологічних догматів попередніх радянських режимів, які ставили собі за мету приховати історичну правду про трагедію Бабиного Яру і грубо порушували право людини знати цю правду. А приховували те, що найбільшу кількість розстріляних тут становили саме євреї, причому не військові, а мирне цивільне населення, включаючи й дітей. Без сумніву, це був геноцид, і провина за нього лежить не лише на фашистах, а й на тих радянських «стратегтах», які не змогли своєчасно зупинити вбивць.

Канцлер Німеччини Віллі Брандт їздив по колишніх концтаборах Європи, випрошуючи прощення в єврейського народу. Сьогоднішні скорботні урочистості — це зручна нагода для керівників Радянського Союзу також просити пробащення, адже так багато беззаконня і зла стосовно євреїв вчиняли й сталінсько-берієвські вбивці вже, до речі, після війни. Миру і щастя тобі, багатостраждальний єврейський на-

роде! Шалом...»

Наш московський гість Олександр Яковлев не лише відмовився виступати, роздратування в нього викликала й моя промова, і виступи тих, хто підходив до мікрофона після мене».

Сергій Комісаренко, академік Національної академії наук України, експре'єр-міністр України з гуманітарних питань:

«Переді мною велика купа книжок із моєї особистої бібліотеки, присвячених трагедії Бабиного Яру та Голокосту. Я гортаю їхні сторінки і бачу моторошні світлинні страшної трагедії: неможливо навіть уявити, які почуття були в людей, що очікували смерті своєї або ж своїх дітей і близьких.

Наймолодшій жертві трагедії було лише три дні, дитина народилася 26 вересня, а вже 29-го розділила трагічну долю своїх батьків, а найстаршій жертві було 103 роки — це киянський лікар Залман Мойсейович Вайсман...

Німці так багато знищили тут євреїв, що доктор Іцхак Арад з Єрусалимського комплексу Яд Вашем, спираючись на документальні джерела, нарахував 200 тисяч і... збився з підрахунку. Цифра нечувано велика, але на тлі цифри 6 (!) мільйонів (саме стільки німці знищили євреїв у Європі в цілому) кількості тисяч комусь здається «помірними».

Та навіть в атмосфері тотального знищення мирного єврейського населення в Україні й у Києві, зокрема, перебували люди, які, ризикуючи власним життям і життям своїх близьких, демонстрували вражаючі акти героїзму, рятуючи євреїв. У нас, в Україні, цим людям присвоювали звання «Праведник народів світу», і чим

далі ми від страшної дати — 29 вересня 1941 року, тим більше знаходимо відважних українців та українок, які, геть відкинувши погрози окупантів, простягали євреям рятівну руку допомоги.

Пам'ять про Бабин Яр, про Голокост потрібна, аби наші діти, онуки та наступні покоління не були ані жертвами, ані катями, ані байдужими спостерігачами трагедій, подібних до Бабиного Яру. Звичайно, час може загоїти рани, але він безсилий загасити нашу пам'ять».

Іван Дзюба, академік Національної академії наук України, Герой України:

«Темні людиноненавистницькі сили своїх моторошних злочинів чомусь обирають благословенні місця природи. Так, чудова околиця Києва — Бабин Яр — стала місцем, куди більшовицька влада потай скидала жертв Голодомору 1933 року. А через вісім років фашистські загарбники обрали Бабин Яр місцем застрашливої демонстрації своїх мегодів «остаточного вирішення єврейського питання», тобто винищення євреїв як нації, а водночас і розправи з усіма непокірними різних національностей, не в останню чергу — українцями, серед яких і наша видатна поетеса Олена Теліга.

Минають роки, але пам'ять сотень тисяч невинних жертв волає й волає до совісті людства, образ-символ Бабиного Яру діє як невсипуща пересторога всім нам перед багатолітніми силами людиноненавистництва та деспотизму. Але в Радянському Союзі для цього мало що було зроблено, бо Сталін уже подумував про свій варіант «остаточного вирішення», а в добу Хрущова-Брежнєва потроху набрав сили повзучий напівофіційний антисемітизм. Тому правду про Бабин Яр мусила сказати опозиційна режимові інтелігенція — як українська, так і радянська: на весь світ пролунав хвилюючий акт пошанування пам'яті жертв Бабиного Яру, і як наслідок — стихійний багатотисячний мітинг на місцях розстрілу в 25-ту річницю трагедії — 29 вересня 1966 року. Важко передати словами те, що тоді діялося й пережилося: навколишні пагорби були наповнені безмежно схвильованими людьми, і над усім линув дух безмежної скорботи і великої тривоги. Люди хотіли правду про трагедію, хотіли віри в те, що такого більше не буде.

На згаданому мітингу особливо було підкреслено те, що українці та євреї повинні подати світові приклад порозуміння та взаємопідтримки. І такий приклад дали українські та єврейські дисиденти «шістдесятники», які разом протистояли деспотизмові, разом страждали в брежнєвських таборах, але зберегли вірність нашій дружбі.

Все жиды города Киева и его окрестностей должны явиться в понедельник 29 сентября 1941 года к 8 часам утра на угол Мельниковой и Доктеривской улиц (возле кладбищ).

Взять с собой документы, деньги и ценные вещи, а также теплую одежду, белье и пр.

Кто из жидов не выполнит этого распоряжения и будет найден в другом месте, будет расстрелян.

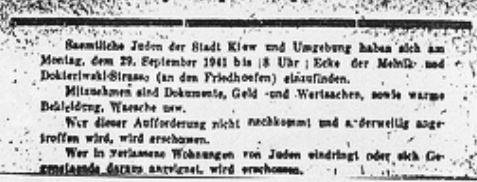
Кто из граждан проникнет в оставленные жидами квартиры и присвоит себе вещи, будет расстрелян.

Наказується всім жидам міста Києва і околиць зібратися в понеділок дня 29 вересня 1941 року до год. 8 ранку при вул. Мельника — Доктерівській (коло кладовища).

Всі повинні забрати з собою документи, гроші, білизну та інше.

Хто не підпорядкується цьому розпорядженню буде розстріляний.

Хто займе жидівське мешкання або розграбує предмети з тих мешкань, буде розстріляний.

Такими оголошеннями на початку німецької окупації були обклеєні всі паркани, стовпи, зупинки столиці України.

давністі

Волею історії наші долі — долі українського та єврейського народів — взаємно пов'язані, і вони повинні показати людству приклад поваги одне до одного, а якщо треба, то й допомогти одне одному. Це й буде наш спільний добрий внесок у світову історію.

Ось чому пам'ять про Бабин Яр — більше, ніж пам'ять, вона — грізна засторога від нових катастроф, що їх обцяють маніяки расової, релігійної, ідеологічної, національної чи будь-якої іншої вищості. І ця Пам'ять має об'єднувати (і об'єднує) людей доброї волі різної національності, різного соціального стану, різних релігій з усього світу».

Віктор Некрасов, письменник, лауреат Державної премії СРСР:

«На околиці Києва, на Лук'янівці, за старим єврейським кладовищем є величезне урвище, назва якого стає відомою усьому світу. Це Бабин Яр. Вісімнадцять років тому саме тут, у цьому яру, стався найстрашніший злочин за всю історію людства

— 29 вересня 1941 року сюди були зігнані гітлерівцями десятки тисяч ні в чому не повинних мирних жителів, яких було безжально розстріляно...

На тлі цього вселенського лиха справжнім страхіттям виглядають «далекосяжні плани» чиновників і Київського міськвиконкому, про які не соромлячись мене поінформували в Головному архітектурно-планувальному управлінні столиці: Бабин Яр передбачається залити, а далі засипати, зрівняти з поверхнею й на цьому місці висадити сад, навіть і стадіон з іграми (не лише спортивними), принести в це трагічне місце веселощі й розваги.

Чи можливо таке? Яким блюзнірством виглядають плани на місці найбільшої трагедії розважатися й грати у футбол...

Прошу Вас не допустити цього».
(З особистого звернення до Першого секретаря ЦК Компартії України миколи Підгорного).

Петро Григоренко, генерал, правозахисник:

«Упродовж Другої світової війни євреїв фізично знищував Гітлер, а після війни їх знищував Сталін. Щоправда, морально. Чого вартий хоча б такий факт: за термінологією Кремля, в Бабиному Яру загинули не євреї, а «мирні радянські громадяни», і ці слова були вибиті на камені, бо на слові «євреї» за радянських часів лежало заборонене табу.

А коли стало відомо, що в яру загинули ще й українські націоналісти, військовополонені, тобто «зрадники», а також і роми, то Бабин Яр сприймався Москвою як величезне звалище людей другого сорту. Та правди ніде діти: нацисти знищували в Бабиному Яру передусім євреїв, а комуністи знищували навіть пам'ять про це, а далі всі інші сліди існування єврейського народу на українській землі.

Та влада прорахувалася: група українських інтелігентів — ті, хто склали ядро українського «шістдесятництва» — разом із небайдужими єврейськими активістами стали на захист честі та гідності величезної єврейської могили на ім'я «Бабин Яр» — після довгих 25 років тотального офіційного замовчання. І це найкращим чином сприяло тому, що в українських євреїв виникла неприязнь до влади у відповідь, і вони почали масово і без жалю полишати «батьківщину Великого Жовтня». Що з цього вийшло, знає кожен».

(Зі статті в тюремному часописі «Камовидаві «хроніка поточних подій»).

Борис Цекало, полковник, голова Військово-наукового товариства Київського військового округу:

«Пане канцлер, у військових, правових, громадських колах Києва позитивно оцінили факт підписання вами федерального «Закону №10», який виключає термін давності злочинів, спрямованих проти людяності.

Водночас хочемо наголосити, що світ усе ще не відчуває результатів кримінального переслідування нацистських злочинців у сьогоднішній Німеччині, більше того, німецький кримінальний кодекс надає можливість військовим злочинцям уникнути відповідальності за вчинені ними криваві злочини, стосовно багатьох із них діє так зване «вибіркове» переслідування, бо системного, невідворотного переслідування щодо військових злочинців усе ще немає.

Окремо хочу наголосити: за злочини в Києві, де в сумнозвісному Бабиному Яру було розстріляно майже сто тисяч (!) мирних мешканців міста, німецька Феміда від-

крила лише 15 кримінальних справ, але засуджено лише дев'ятьох злочинців. На жаль, мають місце й виправдані вироки, які базуються на тому, що підсудні діяли відповідно до наказів «у рамках військового часу». Це дало змогу уникнути відповідальності й таким катам із жандармерії і так званих «зондеркоманд», чийи руки густо политі кров'ю мирних киян, які навічно засипані в урвищах Бабиного Яру. Ніхто з киян, ніхто з українців не може змириться з тим, що на волі перебувають такі вантажки геноциду, як Ганс Кох, Пауль фон Радомські, а також комендант Києва Ебергард, керівники поліції та спецзагонів СС Адольф Янсен, Август Хеффнер, Куно Кальсен, Курт Ганс, Ернст Конзее, Віктор Трілль, й лише найвищі офіцери СС Пауль Блобель та Отто Раш не уникнули заслуженої кари від німецького правосуддя.

Пане канцлер, попіл Клааса, героя німецьких легенд, стукає в серця кожного єврея, кожного українця, кожного, хто живе на нашій одвічній землі. Віримо, що попіл Клааса, який загадав помститися ворогам, достукається і до вашого небайдужого серця».

(Лист канцлеру Федеративної Республіки Німеччини Вільі Брандту в рік тридцятиріччя трагедії Бабиного Яру. 1971 рік).

Юлія Солнцева, кінорежисер, співавтор і дружина Олександра Довженка:

«Треба було бачити, що коїлося в Києві, коли одразу після визволення на Хрещатику з'явилася наша знімальна група на зношеному автомобілі з написом «Кінознімальна». Довкола все горіло, дихало кіптявою, гриміло й вибухало, а відлілі кияни — бліді та виснажені, у чорних ватянках то тут, то там оточували нашу машину. Своєрідним паролем для нас були слова «Бабин Яр», які стали перепусткою до людських сердець. Зачувши про наші наміри зняти документальний фільм про трагедію в цьому яру, люди зробили все, аби нам допомогти: ніхто нікуди не поспішав, жінки охоче давали свідчення, а літні чоловіки приносили якісь документи, ділилися спогадами, дарували рідкісні світлинки.

Олександр Петрович наказав операторам фіксувати на плівці абсолютно все, що стосується Бабиного Яру, кожен свідок, підкреслював він, на вагу золота.

По завершенні зйомок ми на вимогу голови Держкіно СРСР Большакова відправили (з охороною!) відзнятий матеріал у Москву. І там ці безцінні плівки загубилися. Тобто зникли назавжди».
(Зі спогадів).

ПОЕТИЧНИМ РЯДКОМ

Дмитро Павличко:
Ми тут лежимо в піску і на глеї
На всі сторони світу простерті —
Євреї, євреї, євреї —
Діти, матері, немовлята...

Павло Тичина:
Народ єврейський! Славний! Не втішать тебе я хочу. Кожен хай тут слуха:
в цей час, коли синам твоїм вмирать
пришлось від фашистського обука, —
я хочу силу, силу опівати —
безсмертну, вічну силу твого духа!
І ми — під переблиски блискавиць,
під грим тих гроз народів —

тяжкість грузу з євреїв скинемо. Доволі ниць лежати їм! Доволі мук і глузу нащадків Гітлера! Залізна мідь підніметься від нашого одвічного союзу!

Микола Бажан:
Руді провалля, глинища зелені,
Завалений зотлілим сміттям рів.
Жахаючись, врывається в легені
Зловіщий вітер ржавих пустирів...
За тополями дальніми кладовищ
Горіла страшно їхня плоть і кров.
Могильний вітер з тих ярів повіяв —
Чад смертних вогнищ,

тіл димучих згар.
Дивився Київ, гнівнолиций Київ,
Як в полум'ї метався Бабин Яр.
За племінь цей не може бути покути,
За погар цей нема ще міри мсти.
Будь проклят той, хто звабитися забути!
Будь проклят той, хто скаже їм —
«прости»!

Дмитро Павличко:
Похилений вітром осіннім
Над Бабиным Яром стою.
Отця сивобрового бачу,
І брата, і матір свою.
Це тут вони тяжко вмирали,
Це тут вони зморені сплять.
Та їхні молитви й благання
В деревах десь тут шелестять.
Тут Київ та рід мій козацький,
Тут наша свобода в крові.
Над братнім усопшим народом
Ми молимося мертві й живі.

Іван Драч:
22 червня 1966 року о 5 годині вечора
Проїздили ми над Бабиным Яром
Вечірнє сонце гуло в сонній хмарі
Дядьки в кущах лежали й пили пиво
А металеві кобри лампівнів
В гуцавині ховали довгі ший
І затуляв я інстинктивно сина
22 червня 1966 року о 5 годині вечора
Коли ми проїздили над Бабиным Яром...

Микола Луків:
Од хмарки тінь упала на долину,
А на долині, схоже на людину,
В німій скорботі дерево стояло
І, як дитину, пташку колисало.
Я повернув од нього на стежину
І нахилився, щоб зірвать травину.
Смикнув стебло — і з жаху похолов:
Не сік на зламі, а червона кров.

Олександр Матійко:
Ви чуєте, стражденні тисячі
задушених, постріляних нещадно,
як моляться при місячній свічі

нащадки нелюдів. А є у них нащадки?..
«Ми хочемо спокутувати вину,
Хоча ніхто з нас не вбивав, не вшав...»
Хай моляться. Я тихо обмину.
В моєму серці є молитва інша.
Мою молитву повторю за тими,
чий прах отут, — за ними, за свяtimi.

Олекса Ющенко:
На безлистих, дрібних кущах
Вранці хустка тріпоче, біліє,
Жмут волосся, коса чорніє...
А чій ж то кості в ровах?
Мордували, стріляли тут, мучили...
Цвинтар мучеників. Тишина.
Та прислухайтесь — рида хтось, кона,
І здригнеться Лук'янівка наче.
Цвинтар кров'ю невинною плаче...

Анатолій Камінчук:
В чорнім полиску хмар
Мовчазний крутосхил
Бабин Яр, Бабин Яр,
Тут сто тисяч могил.
Сходить кров'ю трава,
Сходить ранок у день.
Поіменно назвать
Треба всіх цих людей.
Білі роси, як сіль
На зеленім зелі.
Бабин Яр — вічний біль,
Пам'ять неба й землі.

Леонід Первомайський:
Стань біля мене, стань, мій сину,
Я прикрию долонею твої очі,
Щоб ти не побачив своєї смерті,
А тільки кров мою в осіннім сонці,
Ту кров, що й твоєю стала кров'ю
І зараз пролитися має на землю...

Сава Голованівський:
На вулиці, що йде повз Бабин Яр,
кладуть асфальт. В повітряній круговерті
кипить смола, і роздимають жар
робітники замурзани й уперті.
Та раптом давня вигулькне стіна,
і жадібно читаєш, як на шпальті,
на ній оті трагічні імена,
яких не прочитаєш на асфальті...

Ясь Стрілецький:
У Бабиным Яру стою над ровом,
Чи чуєш, батьку, поруч я, прийшов...
І серце стукає, тріпоче слово, —
Йдучи, я збив немало підошов.
А ти мовчиш, як ті в яру, знімілі,
Що впали в сорок першим тут.
О, батьку мій, сестрички милі, —
І впає із рук тріанд червоний жмут...
Така ось доля. В серці моїм щема,
Пройшли десятки років з тій війни.
Ми вірили, що всіх убивць зітремо,
Твоєю загибель як забудь мені?..

Микола Терен:
В страшних пожарищах війни
За нашу і вашу свободу
Ви воювали теж, сини
І дочки древнього народу.
Земля оця для нас одна,
Тут жили з прадіда чи діда
В біді чи святі, в скрутний час
Ми йшли до вас, бо ми — сусіди.
О, зоре ясна, наче цвях,
Ти вбила в небо краєвида.
Ми бачим наш Чумацький Шлях,
А ви — свою зорю Давида. ■

Примітка: поетичні твори подано у скороченому вигляді.

■ СКАНДАЛ

Цукор для Медяника

Генпрокуратура перевіряє переписку нардепа від «Слуги народу» щодо можливої корупції

Іван БОЙКО

Новообрані депутати Верховної Ради продовжують «палитися» під куполом: фотокореспонденти з ложі преси, завдяки потужній оптиці своїх камер, продовжують радувати пікантними подробицями, як особистого життя недосвідчених обранців (коли ті забувають ховати екрани смартфонів під час особистої переписки у месенджерах), так і їхньої «професійної» діяльності.

«Океан» по коліно

На минулому тижні черговим «героєм» фотокорів став депутат-новачок із фракції «Слуга народу», 32-річний В'ячеслав Медяник, скандально відомий забудовник із Дніпра. От тільки обранець вів телефонну переписку не про політичні чи інтимні вподобання, а про бізнес-інтереси окремих структур, у яких виникли проблеми з прокуратурою. Ці питання пан Медяник обіцяв «вирішити», поспілкувавшись із заступником генпрокурора Віктором Трепаком.

Так, під час засідання Ради 16 жовтня журналісти зафіксували, що у В'ячеслава Медяника, члена Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, задзвонив телефон. На екрані висвітлювався абонент «Саша Яровий» (ідеться про бізнесмена Олександра Ярового з Дніпра. — Ред.). Нардеп скинув виклик і відповів у «месенджері»: «Напиши. Я в Раді. Ми голосуємо».

У переписці Яровий розповів Медянику, що раніше він працював у зв'язці з ГПУ: «1. Нам давали прокурора виконавця — і самі йому писали все, що потрібно зробити, попередньо погодивши з Юрою. Чи можна зараз так організу-

В'ячеслав Медяник у ВР.

вати роботу? 2. Океан/ цукор уже дзвонять, запитують — що зробили за тиждень? Можна нас зістикувати з тим прокурором, на кого це розпишуть. Клієнту нічого не показати — підуть до інших. 3. Організується система лобістів (чи можна нас акредитувати в цьому русі?) І якщо у тебе щось не виходить — не соромся говори як є. Ми налаштовані підключатися і допомагати або посилювати позиції».

На що Медяник відповів, що всі справи мають вирішуватися через його юридичну фірму, яка має «зелене світло». Також він пообіцяв поговорити з питання «цукру» із заступником генпрокурора Трепаком. І попросив надати прізвища слідчих ГПУ, які займаються справою «Океану». А пізніше додав, що зараз справою «Океан/цукор» займається НАБУ.

■ ДОВІДКА «УМ»

В'ячеслав Медяник переміг на виборах до Верховної Ради в окрузі №27 на Дніпропетровщині. Відомий тим, що був помічником нардепа VIII скликання Андрія Денисенка з партії Коломойського «УКРОП».

Його батько Анатолій Медяник (помер у 2017 році), колишній начальник спецпідрозділу боротьби з корупцією і організованою злочинністю СБУ в Дніпропетровській області. А хрещений — Анатолій Клименко, нардеп IV скликання.

До того, як стати народним депутатом, В'ячеслав Медяник займався будівельним бізнесом у Дніпрі, неодноразово фігурував у будівельних скандалах. Також працював координатором юридичного напрямку в Штабі національного захисту Дніпропетровської області, яким керував Юрій Береза (депутат VIII скликання).

Показово, що декларація депутата Медяника за 2018 рік, оприлюднена на сайті НАЗК, є мізерною. Згідно з декларацією, у Медяника п'ятеро дітей (від двох шлюбів. — Ред.). А в його власності 4,5 сотки землі у Дніпрі. Разом із дружиною Інною депутат ділить квартиру площею 210 кв. м. Два автомобілі (Porsche Cayenne і BMW 523i) зареєстровані саме на дружини.

■ Сухарі чи гра у «змію»

Зауважимо, що Медяника до цього скандалу вважали протеже олігарха Ігоря Коломойського. Утім днями Коломойський, спілкуючись із журналістами у Миколаєві, публічно відхрестився від Медяника і порадив йому скласти мандат і не ганьбити парламентську більшість. Мовляв, це не його людина.

Олігарх також сказав, що цей обранець замішаний мінімум у трьох корупційних скандалах, «про які на наступному тижні буде дуже головно заявлено», і тому він радить йому «скласти повноваження і піти у відставку — в кращому випадку».

Після публікації переписки Медяника реакцією змушене було і керівництво ГПУ. Зокрема, генпрокурор Руслан Рябошапка ледь не щодня пояснює на різних телевізійних ефірах, що його заступник Віктор Трепак не знайомий з Медяником і ніколи не

спілкувався з ним з питань «цукру чи океану».

За його словами, Генпрокуратура проведе перевірку щодо переписки Медяника і з'ясує, чи існує достатньо доказів для відкриття кримінального провадження і розслідування. Наразі ж пана Рябошапку тішить те, що учасники переписки констатують, що «ситуація, яка існувала раніше, коли був «свій» прокурор, який займався конкретними справами і вирішував конкретні питання, то ця ситуація сьогодні вже не існує у прокуратурі».

При цьому керманіч Різницької звернувся до інших нардепів: «Якщо такі переписки щодо цукру будуть вестися і надалі, то я не виключаю, що наступні переписки просто будуть щодо сухарів».

Непереливки було пану Медянику, коли його переписку обговорювали на засіданні фракції «Слуга народу», про що повідомив її керівник Давид Арахамія. За його словами, у фракції проведуть власне внутрішнє розслідування щодо змісту переписки його депутата.

За неофіційними даними, відомо, що на засіданні фракції Медяник виправдовувався перед однопартійцями, а у відповідь почув пораду... перейти зі смартфона на телефон NOKIA 3310. Мовляв, він буде ідеальним для нього: журналісти спостерігатимуть за тим, як він грає у «змію» і стежитимуть за його рекордами. Наразі ж обранець смартфон не змінив, а задля переписки почав ховатися під балконом, де не видно, з ким і про що він переписується.

«У депутата Медяника є своя струнка версія і щодо «цукру», і щодо «океану». Мовляв, там давно розкрадання, і займався цим Трепак, ще працюючи на посаді в СБУ. І щодо Миколаївського заводу, який нібито хтось пиляє. І ось він вирішив допомогти і «розворушити» цю історію. Така у нього версія. Ми її перевіримо. Треба викнути в деталі», — сказав пан Арахамія.

А спікер парламенту Дмитро Разумков пообіцяв, що після розслідування переписки Медяника «справу буде доведено до кінця». ■

■ РЕЗОНАНСНА СПРАВА

Поголодував — і на волю

Колишній перший заступник секретаря РНБО вийшов із СІЗО після внесення застави у розмірі 10,6 млн гривень

Іван ПОВАЛЯЄВ

Лише п'ять днів довелося поголодувати колишньому першому заступнику секретаря Ради національної безпеки й оборони, президенту корпорації «Богдан» Олегу Гладковському на знак протесту проти його затримання детективами НАБУ під час спроби вилетіти за кордон і послідувального арешту по тому, згідно з рішенням Вищого антикорупційного суду.

Судова арифметика

Адже Феміда хоча й обрала скандально відомому Свиначку-старшому (попереднє прізвище пана Гладковського, яке він змінив. — Ред.) запобіжний захід у вигляді тримання під вартою на 60 днів до 15 грудня, утім призначила йому як альтернативу внесення застави у розмірі 10 623 130 грн. Тож, коли позавчора родичі Гладковського сплавили необхідну багатомільйонну суму, голодуючий арештант залишив столичне СІЗО №13 і поїхав додому.

На думку слідчого судді ВАКС, дана сума застави відповідає збиткам, які, за попередньою оцінкою, були завдані

Гладковський (праворуч) із речами залишає СІЗО.

через діяльність Гладковського. Тоді як Спеціальна антикорупційна прокуратура і НАБУ просили суд призначити вдесятеро більшу заставу: 100 мільйонів 782 гривні.

Тож тепер пан Гладковський зобов'язаний прибувати до детектива, прокурора, слідчого судді чи суду за першою вигодою, не залишати територію Київської області без дозволу вищевказаних посадових осіб, а також здати на зберігання свій паспорт громадянина України, паспорти для виїзду за кордон та інші документи, що дають

право на виїзд за територію України. І, звісно ж, утримуватися від спілкування зі свідками, визначеними детективами, а також носити електронний засіб контролю на нозі.

На виході із СІЗО фігурант справи Свиначчуків (яка неабияк негативно вплинула на рейтинг попереднього президента Порошенка під час виборів) відмовився відповідати на запитання журналістів, а лише коротко заявив: «Я буду захищати свою честь і гідність!».

Його адвокат Руслан Волинець пояснив таку лаконічність

підзахисного його ймовірним поганим самопочуттям. Мовляв, людина голодувала, тож їй не до запитань. За його словами, Гладковському вже одягнули електронний браслет стеження. Наразі ж сторона захисту буде вивчати повний текст ухвали суду і вибудовуватиме стратегію. Бо вони не згодні ні з підозрами слідчих, ні з рішенням суду, яке планують оскаржувати.

Брюссель лишається у мряці

Зауважимо, що ще 18 жовтня Гладковському повідомили про підозру у зловживанні владою і службовим становищем, недостовірному декларуванні та порушенні законодавства під час здійснення тендерних закупівель. Дана підозра не пов'язана зі скандалом із контрабандою російських деталей для заводів «Укроборонпрому», в якому фігурували Гладковський і його син Ігор. Хоча широкий громадський резонанс саме завдяки цьому скандалу й акціям протесту по тому під гаслом «Свинарчуків — за ґрати!».

Утім президент корпорації «Богдан» заперечує всі звинувачення і стверджує, що весь час співпрацював із детективами НАБУ, надаючи свідчення та необхідні пояснення. Тому й вважає незаконним своє затримання 17 жовтня після того, як йому не дали вилетіти за кордон. Мовляв, він планував вилетіти на відкриття виставки Bus world 2019 до Брюсселя й не

намагався залишити Україну. І на доказ того, що планував повернутися, демонстрував суду свої зворотні квитки до Києва. Щоправда, незрозуміло, чому пан Гладковський намагався вилетіти на виставку з сім'єю.

Нагадаємо, що Олег Гладковський є одним із головних експертів-партнерів і близьких соратників попереднього президента Петра Порошенка. Тож не дивно, що Порошенко не змовчав і заявив, що вважає затримання Гладковського «феєричним видовищем» нової влади. «Ще з римських часів популісти при владі завжди керують за принципом «хліба й вишивки». Коли не додають хліба, то годують шоу. Феєричними затриманнями можна зривати оплески, але до першого антракту, коли глядачі побачать, що в театральному буфеті — порожньо», — заявив п'ятий президент України.

Водночас генпрокурор Руслан Рябошапка впевнений, що й після внесення застави за Гладковського буде повністю забезпечено можливість співпраці досудового розслідування і переховуватися від слідства йому не вдасться. За його словами, судом встановлено законність затримання Гладковського детективами НАБУ.

«Таким чином підтверджено, що затримання було здійснено обґрунтовано за наявності достатніх підстав та у повній відповідності з кримінально-процесуальним законодавством», — додав генпрокурор. ■

■ ПЕРЕЖИТЕ

«Тут був дух моїх батьків. І я мала бути тут»

Донька українських повстанців Ганна Марійчин — про жертву батьків, які навіть у безвихідній ситуації продовжували боротися за Україну

Ніна РОМАНЮК
Івано-Франківська область

У мальовничому гірському селі Яблуниця, що неподалік Яремча, живе жінка, історія життя якої могла б стати сюжетом захопливої кінострічки. Їй судилося жити під чужим ім'ям і прізвиськом, і навіть у графі «батько» імена змінювалися кілька разів. Про те, що вона дитина повстанців, дізналася вже дорослою. Про драматичну долю Ганни Марійчин «УМ» уже писала. Та нещодавно журналістська дорога привела мене в Яблуницю, отож не зустрівся з пані Ганнусею просто не могла. Бо зустрічі з такими людьми завжди надихають...

Дитина з криївки

Долаю пішки кілометрів чотири гірського серпантину по нещодавно відремонтованій трасі, що сполучає Закарпаття з Франківщиною. Автівки проносяться безперервним потоком, бо Яблуниця добре відома туристам і тим, хто любить гірськолижний спорт. Мені назустріч, щоб не заблудилася, виходить привітна жіночка. Довго вибачається, що так неспросто довелось до неї добиратися: «Якби ж раніше попередили, то син виїхав би зустріти. А так діти на вихідні пішли у гори. Онук поїхав на збори, він у мене гірськолижник. Я з меншими сама вдома. Сьогодні довелося трохи раніше піти зі служби Божої. То всі дивувалися: «Чого це Ганнуса так рано пішла?». Не зайшла навіть до свого Андрія. Але нічого, побіжу ввечері або завтра навідаюся, — все ще вибачається жінка. — Він мене простить. Уже третій рік, як немає мого Андрійка. Ніяк змиритися не можу...»

На клумбах біля хати ще буяють осінні квіти. Рука дбайливої господині відчувається скрізь. У Яблуніці її досі називають Ганнусею. З тих часів, як у далекому 1950 році в бідній хатині Гафії Манівчук невідомо звідки взялася маленька дівчинка. З неймовірною теплотою згадує вже 69-річна пані Ганнуса своє сирітське дитинство й своїх земляків:

— У селі казали: «Пішла Гафія з підкинутою дівчинкою». Тобто я усвідомлювала, що я не така, як усі. Бабцю називала мамкою (тут так прийнято називати), а її сина — татом. Потім мені на решті дотлумачили, що він не мій тато, а бабця за віком не може бути мамою. Бабця була надзвичайної доброти людина. І односельці теж були дуже добрими. То хтось несе Гафії хліб чи яйце варене, то кожущок, бо своя дитина вже виросла, або матерію чи сукенку. І так мене якось усі опікували. А це 50-ті роки, голод, радянська влада додушувала гуцулів податками, здираючи останнє.

У її пам'яті закарбувалася картина: осіння днина, вона маленька сидить на ганку старенької хати і бачить, як ідуть двоє чужих людей. Зайшли до хати, чомусь усі плакали і чужа жінка дуже хотіла її до себе пригорнути, а дівчинка відпиралася, не йшла до неї. Ще було багато цукерок, бо їла їх без міри. Це був 1956 рік. А ще через рік приймали із заслання дідусь із бабусею і 5 маминих сестер. Гафія пояснила, що це її рідні дідусь і бабуся, що їй треба їхати з ними, там у школу буде ходити, хоч вона вже в Яблуніці почала ходити в перший клас.

— Так мене забрали в Старий Лисець, на мамину батьківщину. Яка то була мука! Постійна опіка доймала. Тут я собі звикла сама куди хочу, а там «туди не йди», «того не роби». Дід із бабою віддавали мені все, що можна. На мені все було новеньке. У Гафійки хліб із цукром

Ганна Марійчин.

були розкішню, а тут щодня хліб із маслом. Але мене тягнуло в Яблуницю! Бабця Гафія щоліта, а то й двічі, провідувала мене. Де Старий Лисець біля Франківська, а де Яблуниця, а вона, неграмотна сільська жінка якось добиралася! І я почала виношувати план, як повернутися до Гафії. Вирішила: якщо мене їй не віддадуть, то втечу. Почала копійки на дорогу збирати, які дідусь давав на гостинчика. Потім моя хресна таки повернула рідних, щоб дозволили мені повернутися в Яблуницю. І в п'ятому класі я повернулася. З якою радістю у їхала сюди! Очевидно, тут був дух батьків. Вони залишили мене тут, і тут я мала бути...

«Усі плакали. Навіть потужний мій Андрійко»

У цьому селі знайшла вона свою долю. Бо бабуся Гафія товаришувала з мамою її майбутнього чоловіка й призначалася їй, чия дитину виховує. Хоч вони і так здогадувалися, що Ганнуса з «лісових» дітей.

— Андрій був на сім років старший. Ми побралися у вересні 1966-го. «Я тобі розказувала, чия це дитина. Треба поїхати до її родичів», — сказала перед весіллям мама Оленка, моя свекруха, яку я ніколи цим словом не називала, тільки мамою. Ми поїхали в Старий Лисець. А далі та сама історія — всі сидять, пла-

чуть. Бабця зняла образ, вибрала з-під нього якісь папери, поклатала на стіл, і я стала їх читати. Всі плакали. Навіть потужний мій Андрійко. Я теж плакала, розуміла, що це листи моїх батьків, але ніби книжку художню читала. Схопило за серце і відпустило. Бо тоді в голові було кохання, майбутнє весілля. А ті листи бабця і дідусь віддали Андрієві. Він віддав їх своїй сестрі Славці, у неї був будинок свій, і там їм було безпечно. А потім, як ми побудували вже свій будинок, вона передала нам. Чоловік ховав їх у дивані за фанерою. Часом з Андрієм удвох їх читали...

Так Ганнуса дізналася, що насправді вона Мотренська, і що її тато — Григорій Вацеба, підпільник, надрайонний провідник ОУН Надвірнянщини на псевдо Сулима, а мама — Марія Бабінчук, друкарка і медсестра на псевдо Калина. Вони познайомилися ще у довоєнний

Батьки Ганнусі: Григорій Вацеба і Марія Бабінчук.

коли Григорій керував хором у Старому Лисці. Кохання їхнє розквітло вже у підпіллі, і його плодом стала вона — Мотренська, названа на честь найкращої маминої подруги на псевдо Мотря. А прийшла вона на світ 28 серпня 1950 року на полонині Плеска, що на Закарпатті, і це геть недалеко від Яблуніці. Потім бабця Гафія відкрила таємницю, як вересневої ночі їй принесли немовлятку з лісу й просили зберегти. Дитині було чотири дні від народження. Потім вона зі своїм братом вигадали, як «лісову» дитину легалізувати, підкинувши її на поріг братової хати.

— Бабця ще у 80-х роках розказувала, що ціле життя прожила в страху, аби правда не відкрилася. Бо вона несла відповідальність перед людьми, які залишили дитину, тобто перед моїми батьками, і мала страх перед НКВС. Якщо дитину заберуть, то що скаже хлопцям з лісу? — продовжує хвилюючу розповідь пані Ганнуса. — Батьки навідали мене наприкінці вересня, мені ще й місяця не було. Вони мали відходити на інший терен і не знали, чи побачать ще колись свою дитинку. Мама просила бабцю, якщо я захворюю, щоб кликали лікаря. Цілий день вони сиділи зі мною на стриху (на горищі), плакали й писали прощальні листи. Вони були закопані на подвір'ї Манівчуків під тополею, біля якої я так любила гратися...

«Яку силу волі треба мати, щоб зробити такий вибір»

■ І сьогодні читати ці листи без сліз неможливо. На які жертви здатні були ті люди заради того, щоб Україна була. «Останні мої слова до тебе — це заповіт: Добро Нації — найвищий наказ! Для неї Ти віддай силу, розум і життя так, як я складаю голову на її жертвнику. Якщо ти зрадиш український народ, то я вже проклинаю Тебе, а мій дух не дасть Тобі спокою ніколи» — так прощався з вами ваш тато...

«Бабця ціле життя прожила в страху, щоб правда не відкрилася. Бо вона несла відповідальність перед людьми, які залишили їй дитину, і мала страх перед НКВС».

— То були неймовірні люди. Уявіть 1950 рік. Кругом — енкаведисти і «яструбки». Та й населення вже не так ставиться до повстанців, як раніше. Родина вже вивезена в Сибір. Віддані друзі або арештовані, або їх уже нема на цьому світі. Ситуація безвихідна. Тато забезпечував перехід кур'єрів через чеський кордон і пошту переправляв. Здавалося б, чому не взяти жінку, доньку й перейти кордон? Але він цього не зробив. Я часто думала «чому?» — пані Ганна задумливо дивиться на пожовклі світлини своїх батьків. — А тому, що не міг зрадити. Він розділив долю своїх побратимів, які лишилися тут. Це яку силу волі, яку потугу треба мати, щоб зробити такий вибір... Залишити своє щойно народжене дитя на чужих людей і продовжувати безнадійну боротьбу до останнього подиху... У тата було п'ятеро братів. І один з них пішов у червону армію. Микола дій-

шов до Німеччини і звідти написав лист до родини: «Передайте Гриньковій, хай залишить ту боротьбу, бо вона безнадійна». Брат Панько дав лист почитати татові, коли той прийшов до нього. І він був сам не свій, змінився в обличчі, не міг повірити, що рідний брат не вірить у його боротьбу. І не простив йому цього.

Про те, як і де загинули її батьки, Ганна Марійчин дізналася вже у 90-х роках. Марія Бабінчук і Гриць Вацеба загинули 1 липня 1951 року на хуторі Ловаги, що за сотню кілометрів від Яблуніці. Щоб не здатися в полон, підірвали себе гранатою ще з трьома повстанцями. Щоразу на початку липня Ганнуса їздить на те місце зі своїми синами, онуками й маминою сестрою. За розповідями свідків вдалося встановити також імовірне місце їхнього поховання, тому й на кладовищі заїжджають. А ще їй вдалося знайти галювину в Карпатах, де росте барвінок і де вінчалися її батьки. Знайшли за описом мами, бо барвінок нечасто зустрічається у тутешніх горах. Накопала його і посадила біля хати. Росте дуже пишно...

«За нас моляться на тому світі рідні»

Зі своїм Андрієм вони прожили у парі 50 років і 8 місяців. Народили й виховали патріотами двох синів і доньку, діждалися онуків. Працювали, як усі, дбали, щоб дати дітям освіту.

— Мені дивно, коли кажуть: «Ви так добре виховали дітей». Особливо якогоось виховання не було. Так, працювати заставляли, вчитися заставляли, в музичну школу, художню — куди можна було. І нічого їм не нав'язували. Вони знали, що бабуся і дідусь були в підпіллі — і не більше. Тарасик якось у школі вийшов на сцену з живою-блakitним прапором, і тоді я зрозуміла — час розповісти дітям історію нашого роду. Школа у нас, до речі, дуже патріотична. Але якщо його отам, у серці, нема — і не буде. Щеплення такого не зробиш, — переконана Ганна Марійчин. — Яблуниця — моє село. Тут я виросла, тут моє коріння, тут мама моя молилася у цій церкві. Тут народилися мої діти. І ця її молитва зберегла мене і моїх майбутніх дітей. І коли мій син Тарас ішов на фронт, я так собі подумала: «Господи, досталось уже жертв із моєї родини. Дуже багато загинуло з маминого боку, і з татового теж. Збережи мого сина, Господи... Твоя воля на все». Я не давала йому дозволу йти на війну, але й не заперечувала. Не наважалося сказати, але в думках було: «Якщо можна, сину, не забирай ні в кого життя. Хіба що буде загроза твоєму». Дякувати, Тарасик повернувся з війни і ще застав живим свого тата, взовів його на лікування в Київ...

— Попри все вірю в кращу долю нашої держави, — каже насамкінець пані Ганнуса. — У нас у селі була родина великих патріотів Панівників. Вони повернулися із заслання, і пан Панівник дуже опікувався мною. Казав: «За тебе, дитино, моляться на тому світі твої рідні». Я ніяк не могла зрозуміти, як на тому світі вони можуть молитися? А тепер розумію. Їхня молитва за нас, за Україну — набагато щиріша й сильніша. Тому вірю, що все буде добре. ■

■ ФЕСТ

«Мадонна»
з книжками

У Черкасах понад
50 видавництв
презентували новинки

Людмила НІКІТЕНКО

У Черкасах три дні поспіль тривав 3-й книжковий фестиваль «Перехрестя культур», який проходив в обласній філармонії. Фестиваль було організовано за підтримки Українського культурного фонду. Участь у книжковому форумі, де віз якого — «Люди, книги, знання», взяли понад 50 видавництв та сотня українських майстрів слова, зокрема, Сергій Жадан, Ірена Карпа, Вахтанг Кіпіані, Дара Корній, Макс Кідрук, Леся Мудрак, брати Капранови, Сашко Дерманський, Галина Вдовиченко, Остап Дроздов, Маркіян Прохасько, Антін Мухарський.

У рамках книжкового фестивалю були не лише презентації нових книжок та творчі зустрічі з письменниками, а й лекції, виступи поетів і музикантів, звучала вулична музика, було створено оригінальні фотозони, а ще відбувся виступ гурту «Жадан і Собаки» із новою програмою «Мадонна».

«Черкаси читають! Батьки і діти на книжковому форумі — ось так виховується інтерес до книги і читання», — говорить черкаська письменниця Валентина Коваленко, яка презентувала на книжковому фестивалі свою нову книгу для старшокласників «Втеча».

«Три дні неймовірного драйву, енергії, обіймів і знайомств», — додає організаторка книжкового фестивалю у Черкасах Людмила Фіть.

Жовтень у Національній опері України імені Тараса Шевченка вже запам'ятався шанувальникам зустріччю у рамках проекту «Українські оперні зірки у світі» з титулованим баритоном Андрієм Кимачем одразу у двох постановках: «Кармен» та «Алеко». Не варто пропустити і «Дона Карлоса» із Людмилою Монастирською, а ще балетну постановку «Ночі в садах Іспанії».

Два одноактні балети «Ночі в садах Іспанії» і «Трикутний капелюх» відомого іспанського композитора Мануеля де Фальї на сцені головної київської опери — 24 жовтня. Саме El Sombrero de Tres Picos («Трикутний капелюх») та «Ночі...» свого часу привернули увагу Сергія Дягілєва. У результаті з'явився балет El Sombrero de Tres Picos, який отримав широку популярність. В оформленні постановки тоді брав участь сам Пабло Пікассо. Щодо «Ночей...», то Дягілєв не встиг реалізувати свої плани...

Втілення двох найяскравіших творів видатного композитора початку ХХ століття Мануеля де Фальї на сцені київської Національної опери — це, без перебільшення, заслуга художнього керівника балету, балетмейстера-постановника Аніко Рехвіашвілі.

«Перший музичний твір «Ночі в садах Іспанії», що має авторський підзаголовок «симфонічне враження для фортепіано з оркестром», написаний у

■ АРТ-ПРОСТІР

Від Галшки Гулевичівни — до Чураївни

У Києві відкрили родинну виставку творів Забашт

Людмила ЧЕЧЕЛЬ

У Муніципальній галереї мистецтв Києва відкрилася дивовижна виставка творів народного художника України Василя Забашти та його родини. Її ініціював учень митця, народний художник України, лауреат Шевченківської премії Валерій Франчук.

«Василь Забашта — це великий і мудрий учитель, — розповідає Валерій Франчук. — У 93 роки він самостійно організував свою виставку! А скільком художникам дав благословення, зокрема й мені. Саме в таких людях міць нашої України: вони живлять кров нації, прощують зерно на неосаянній ниві нашої давньої культури. Митець за життя закликав любити Україну, а молодим художникам — не полишати у творах образ України, бо вона така різна і така прекрасна».

Василь Забашта пішов із життя три роки тому на 97-му році життя. Довгожитель був наймолодшим у своїй родині з одинадцяти дітей! Митцю довелося пережити радянсько-фінську війну та Другу світову. Закінчив Харківський художній інститут. Став прекрасним живописцем. Світ кольорів, кажуть, почав сприймати ще на руках у матері. Малював всюди, де прийдеться: на стінах хати, повітки, стовбурах дерев, парканах. Замість олівця спочатку мав вугілля з печі. А згодом був учасником всеукраїнських та зарубіжних виставок.

Багато про художника розповідає дружина Людмила. Кому як не їй знати, що з перших робіт міцно сплелися у творах Василя Забашти Україна і музика: «Семен Гулак-Артемівський та Микола Глінка», «Іван Франко на етапі», «Микола Лисенко у Михайла Коцюбинського», «Спогади про Україну», «Микола Лисенко слухає Лесю Українку». З роками майстра все більше цікавила справжня українська історія. Скажімо, велика композиція «Гетьман Сагайдачний та Галшка Гуле-

Співачка Руслана Лоцман біля «Чураївни» Василя Забашти.
Фото Людмили ЧЕЧЕЛЬ.

вичівна» присвячена відомій події — заснуванню Києво-Могилянської академії. Портрет Гулевичівни перегукується із традиційними зображеннями святих.

На виставці представлена чудова робота «Чураївна». А ще — українські краєвиди. Чистими насиченими барвами виконані серії пейзажів, написаних у Седневі, Криму, Качанівці, Дешках. Саме у Дешках на Богуславщині Василь Іванович мав майстерню і робочий день розпочинав з етюдів. Близькість художника до землі дозволила створити «Соняхи», «Осінні дерева», малювати сільські хатини, що так приваблюють розкішню кольорів, багатством світла.

■ АФІША

Іспанські ритми

Вердівська Єлизавета Валуа —
із голосом Людмили Монастирської

Художник по костюмах — відомий іспанський театральний художник Габрієла Салаверрі. «Дона Карлоса» із Людмилою Монастирською є можливість дивитися і слухати 27 жовтня. Це чудове зріле творіння великого Верді, хоча ставиться ця опера не часто. Одна з причин — вона вимагає великого складу першокласних виконавців.

Уперше українському глядачеві оперу «Дон Карлос» представили в 1985 році. У 2012-му вона знову повернулася в новому прочитанні на сцену Національної опери і стала наймасштабнішою постановкою за всю історію Незалежності України.

Нинішнє сценічне втілення твору — поєднання сюжету з багатою драматургією і яскравою сценографією. Костюми героїв відповідають історичній добі, а декорації та спецефекти доповнюють події, які відбулися в Іспанії XVI століття. Вперше в постановці були використані новітні сучасні технічні засоби.

Марія Левитська розробила дивовижні за своєю красою і складністю декорації та майже 420 костюмів. «У нашій ро-

Партію Єлизавети Валуа в опері «Дон Карлос» виконує Людмила Монастирська.
Фото з сайту opera.com.ua.

боті над цим великим твором не було місця мінімалізму. Але, попри глибину історію твору і його класичне прочитання, ми, як сучасний театр, вважаємо за необхідне створення таких видовищних вистав для українського глядача із залученням новітніх технічних можливостей», — зазначив головний режисер Анатолій Солов'яненко.

У вересні 2017-го партію Єлизавети Валуа в опері «Дон Карлос» уперше виконала Людмила Монастирська. «Я давно мріяла виконати цю партію і рада, що ця нагода трапилася мені саме в нашому театрі. Завдяки цій ролі мій репертуар збагатився, а дебют партії Єлизавети Валуа відбувся саме на сцені Націо-

нальної опери». Над втіленням вердівського шедевра працювали: режисер-постановник Анатолій Солов'яненко, диригент-постановник Микола Дядюра, хормейстер-постановник Богдан Пліш і художник-постановник Марія Левитська. У головних партіях: Людмила Монастирська (Єлизавета Валуа), Сергій Пащук (Дон Карлос), Геннадій Ващенко (Родріго, маркіз ді Поза), Алла Позняк (принцеса Еболі), Сергій Ковнір (Філіп II, іспанський король), Тарас Штонда (Великий інквізитор).

За матеріалами пресслужби Національної опери України імені Тараса Шевченка.

■ ЧАС «Т»

Голос самотності

Знамениту моно-оперу з фортепіано замість оркестру вперше представили на українській сцені

Катерина Левенталь. «Людський голос».
Фото надане агенцією «Дель Арте».

Ольга СТЕЛЬМАШЕВСЬКА

У столичному Театрі на Подолі вперше в Україні відбувся показ моно-опери «Людський голос» (La Voix Humaine Facetime). Це зворушлива та пронизлива історія про жінку, її колишнього і решту світу. Лірична монодрама, в якій звучить живий і трепетний людський голос туги і самотності, голос покинутої жінки.

З усіх творів французького композитора Франсіса Пуленка ця опера принесла йому найбільшу популярність у світі. У ній проявилися найяскравіші сторони його обдарування. Відомо, як дбайливо композитор писав речитативні епізоди, зберігаючи текст Жана Кокто. До того ж, він неодноразово підкреслював, що складність партії жінки полягає не в вокальному виконанні, а у множинних емоційних перемикаваннях, плутаному диханні, ритмічних зупинках; навіть у передачі її свідомості, в якій думки постійно плутаються і перескакують з однієї на іншу.

Із надскладним завданням багатовекторного показу людських почуттів блискуче впоралася солістка київської постановки Катерина Левенталь (Нідерланди), акторка театру і професійна співачка мецо-сопрано. Вона працює солісткою у найвідоміших міжнародних театральних трупах, виступає сольо з пісенним й ораторним репертуаром у відомих концертних залах і театрах світу, заснувала музичний театр LEKS Compagnie, а нещодавно дебютувала на сцені Голландської національної опери.

«Людський голос» — це драматичний твір, із яким встигли попрацювати і Інгрід Бергман (фільм Теда Котчєффа), і Анна Маньяні (кінострічка Роберто Росселіні), і Педро Альмодовар («Жінки на межі нервового зриву»). «Париж. Жінка середньо-

го віку розмовляє телефонно зі своїм колишнім коханцем, із яким у неї були стосунки протягом п'яти років. Наступного дня він одружується з іншою жінкою, що доводить головному героїню до відчаю. Монолог показує психічний розлад жінки, який у кінцевому підсумку призведе до самогубства», — таким був оригінальний сюжет La voix humaine перш ніж у Жана Кокто, який він створив для чудової французької актриси бельгійського походження Берти Бові, коли одну з найгучніших одноактних п'єс великого майстра поетичного кіно і сюрреалізму Франсіса Пуленка перетворив на оперу для однієї співачки.

Виконавицями у рідний час були Деніз Дюваль і Едіт Піаф, а потім тривалу на півтори години «телефонну» вокальну партію виконували Марія Каллас і Галина Вишневська, Джессі Норман і Рената Скотто. У Києві «Людський голос» був представлений у сучасній версії для голосу і фортепіано.

Голландський режисер-постановник Кріс Колміс створив абсолютно нове прочитання і сприйняття, додавши новий вимір Facetime до цієї класичної постановки. За допомогою інтерактивного екрана, який служить одночасно дзеркалом над тусю алетним столиком і сучасною комунікаційною панеллю, — головна героїня робить відчайдушну спробу зберегти свій зв'язок із зовнішнім світом, але, на жаль, їй це не вдається. Тонка межа між фантазією і реальністю в сучасних засобах масової інформації та соціальних мережах призводить до альтернативних істин: коли людина на зв'язку з усім світом, але й у повній самоті водночас.

Кріс Колміс навчався в Академії у Вельмінде Вормінг Тілбург (текстильний дизайн) і в «АКІ Енскеде» (аудіовізуальний). З 1989 року розроб-

ляє безліч декорацій, зокрема для відомих голландських телешоу. Разом із Катериною Левенталь Колміс заснував музично-театральну компанію LEKS Compagnie, яка успішно провела кілька музично-театральних вистав у нетрадиційних місцях. На основі особистих історій разом гастролювали по декількох європейських країнах, пов'язуючи свій досвід і створюючи нову спільну історію. Ще цього року в Бельгії відбудеться прем'єра третьої вистави з цієї серії: Schoppenvrouw.

Партію фортепіано у київській постановці блискуче виконала Марія Прилипка, лауреат міжнародних конкурсів, продюсер, автор проекту класичної академічної музики «Intermezzo». Світські музичні вечори», засновник і керівник української музичної Broadway Kids Studio і продюсер цього проекту. Часом здавалось, що надривні ноти струн роля тільки сильніше підкреслюють вокальні партії солістки Катерини Левенталь, а іноді допомагають глядачу ще сильніше відчувати океан жалю та самотності, який може переживати лише покинута жінка...

«Катерина Левенталь втілила на сцені весь комплекс якостей, необхідних для виконання цієї складної партії: абсолютне розкриття можливостей та нюансів звучання голосу, що дозволяє вільно маневрувати між речитативними епізодами та наспівними «оазами», феноменальна акторська гра, що забезпечує самодостатність формату монодрами, зрештою, фізична та емоційна витривалість, яка за 75 хвилин вистави не допускає жодної музично або ж психологічно непрожитої, «порожньої» секунди, — ділиться враженнями театральний критик Анна Ставиченко. — Такий тип оперного співака/актора, популярного на західних сценах і особливо затребуваного в режисерському оперному театрі, та й власне оперні постановки, де до акторських даних вокалістів ставлять вимоги, рівноцінні їхнім сучасним музичним можливостям, для сучасного українського глядача все ще є винятком. І тим цінніший факт виконання La Voix Humaine Facetime у Києві. Як свого часу Франсіс Пуленк при написанні «Людського голосу» орієнтувався на талант Деніз Дюваль, першої виконавиці цієї опери, так, вочевидь, і режисер Кріс Колміс, працюючи над постановкою, спирався на глибину акторського та вокального дару Катерини Левенталь. Версія опери з фортепіано замість оркестру лише підкреслила силу моно-висловлювання героїні, в якому не лишилося місця різноманіттю оркестрових голосів, бо для всепоглинаючого болю та відчаю достатньо лише роля та... голосу людського».

■ ДІЙОВІ ОСОБИ

Довелося вчитись говорити з нуля

Актриса з Херсонщини Анастасія Гергель — про пристрасність до театру й оголення душі й тіла

Еліза СОЛОДКА

Акторка Анастасія Гергель родом із Олешок. Однією з перших закінчила театр-студію «Пролісок» при Херсонському обласному академічному музично-драматичному театрі ім. Миколи Куліша. Цікаво, що саме її бажання вчитись театральному мистецтву підштовхнуло керівництво театру створити таку студію для дітей, хоч ідея вже давно витала у повітрі. А коли Настя прийшла зі своєю ідеєю до директора Олександра Книги — він їй просто не зміг відмовити. Того ж року, тільки вже на початку осені, дівчинка увійшла до першого набору театру-студії «Пролісок».

Так, мрія про театр зростала та міцніла, хоча у її родині цю любов до Мельпомени серйозно ніхто не сприймав. «Всі діти читали казки, а я читала Кримінальний кодекс України та Конституцію. Мене готували до серйозної професії юриста, оскільки в родині були і адвокати, і судді, і поліцейські», — розповіла акторка.

Після закінчення театральної студії Анастасія одразу вступила до найкращого театального вишу — Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. Карпенка-Карого. Хоч формально, щоб заспокоїти батьків, подавала документи і до юридичного вишу.

Так трапилось, що сім'я Анастасії частково розділена між Україною та Францією, і дівчині довелося розриватись на дві країни. Однак часу Настя не втрачала — в улюблених містах Ніці, Монако та Каннах вбирала французьку культуру, насолоджувалась мистецтвом та архітектурою, переймала досвід французьких акторів.

«Найбільше я люблю театр опери і балету. Мені подобається той стан, після якого ти виходиш із вистави. Я іноді ловлю себе на тому, що це якесь космічне еднання з мистецтвом. І три чи чотири години пролітають миттєво», — поділилась своїми враженнями Анастасія.

Херсонщина для актриси — мала батьківщина, де інколи вона ностальгує та згадує дитинство. А приїхати в місто, у якому ти починав, на гастролі — це завжди і приємно, і відповідально.

Нещодавно, на сцені Херсонського театру гастролювала цікава театральна команда з Києва — театр-студія кіноактора за підтримки продюсерського центру Eurasia Vision Art, що функціонує при кіностудії Довженка. Привезли виставу «Заручники», режисеркою і актрисою цієї вистави є народна артистка України Ніна Набока. Це була особливо вистава для гастролерів, оскільки привезли вони прем'єру. Для Насті ж виступити на сцені було дуже непросто, оскільки роль у цій постановці у неї досить специфічна.

«У цій виставі я ходжу на стріпах та майже повністю оголююсь. Це досить непросто, як у фізичному, так і в психологічному плані, але я люблю виклики, які мені ставить життя, і радо їх приймаю», — поділилась своїми переживаннями актриса.

Щодо викликів, які підкидає актрисі життя, вона не перебільшила. Адже кілька років тому їй довелося з нуля вчитись говорити

Анастасія Гергель.
Фото з власного архіву.

після складної операції на верхній щелепі. Поставлена сценічна мова була повністю нівельована таким поворотом долі. Але актриса не здавалась і плідно працювала над собою та над тим, щоб почати жити своїм життям.

«Потрібно завжди слухати себе. Я дуже шкодую, що якийсь період життя не слухала себе. Чомусь я вирішила, що хтось може мені диктувати. Але це моє життя: мої помилки, мої правила. І я дуже шкодую, що не навчалась охороняти свої барикади раніше, бо дуже багато є людей, які люблять відводити від твоєї дороги, але потрібно прожити своє життя, а не їхнє. Це найважливіша місія кожної людини», — каже Анастасія Гергель.

Закохана у природу, підводний світ (оскільки має сертифікат із дайвінгу!) та французьку культуру, акторка не цурається висловлювати і свою громадянську позицію — проти окупації Криму. Для неї Крим — це територія, на якій у дружбі і гармонії повинні жити українці та кримські татари. Таке бачення склалось, зокрема, і під впливом фільму «Хайтарма» режисера-професіонала Ахтема Сейтаблаєва, знятий у нових роботах якого хотіла б.

На тепер її ролі є в популярному серіалі «Лікар Ковальчук», документальному фільмі «Весільний коровай» тощо.

«Оголити тіло неважко, складніше оголити душу», — вважає актриса театру і кіно Анастасія Гергель. І вона радо готова це робити. Актриса має загартований характер, яким завдячує перш за все режисерам, із якими їй доводилось працювати. «Я дуже поважаю професію режисера і вважаю, що це надзвичайно складна інтелектуальна та організаційна робота. Якщо я як актриса відповідаю тільки за свою роль і якісно виконую свою роботу, то режисер думає і відповідає за все. І неважливо, чи це в театрі, чи в кіно», — поділилась думками Анастасія. Вона зізналась, що завжди радо приймає виклики, які дають їй режисери, оскільки найважливіша перемога для неї — це перемога над собою, результатом чого є гарно зроблена роль.

Одним із девізів Анастасії є слова Меріл Стріп: «До біса все — бери і роби». Їх вона повторює собі часто. Як і фразу «Жінки, що гарно поводяться, рідко творять історію».

Тетяна ЗІНЧЕНКО

Вона могла приготувати найвишуканішу страву з найпростіших інгредієнтів. Її книжки з кулінарії ставали бестселерами, а її поради — справжніми путівниками жінки. «Жінка обов'язково повинна мати хобі, яке буде прикрашати її життя, робити його повноцінним, об'ємним і красивим», — казала вона і показувала на власному прикладі. 10 жовтня виповнилося 110 років від дня народження Дарії Цвек. Чудовий привід згадати цю відому кулінарку та її довершені рецепти.

Майбутня кулінарна зірка виросла у містечку Гримайлів на Тернопільщині. З дитинства любила допомагати бабусі й мамі поратися біля печі — дівчинку цікавив власне факт того, як прості продукти перетворюються на ошатні й дуже смачні страви. Свої спостереження вона записувала у щоденник. І вже у дорослому житті, коли її, успішну вчительку, поради виселили з родиною з власного львівського помешкання, вона була позбавлена можливостей для повноцінного заробітку за фахом, це дитяче кулінарне захоплення стало єдиною можливістю заробітку на хліб. Вона почала готувати обіди для професорів та пекти торти на замовлення. Потім влаштувалась працювати кухаркою у міську лікарню, де поліпшували здоров'я і високопоставлені чиновники. Там її мистецтво кулінарії помітили і почали замовляти її страви все більше і більше.

Рецепти-бестселери

Найбільше їй вдавалась випічка. «Я така господиня, що навіть із попелу щось спечу», — жартома казала пані Дарія. Її рецепти почали переписувати господині далеко за межами рідного міста. Письменниця Ірина Вільде, з якою приятелювала Дарія Цвек, наполягає, щоб майстриня видала збірку рецептів. Так, у 1960 році на світ з'являється «Солодке печиво», у якій авторка сконцентрує дух українських традицій та галицької кухні, яка відразу стає справжнім бестселером.

Далі виходять книжки «До святкового столу», «У будні і свята», «Для гостей і сім'ї», «Нашим найменшим», «На добрий вечір», «Святкова кухня», «Святкуємо всі», які були в кожному домі. Бестселери (продано понад 5 мільйонів примірників кулінарних книг!) Дарії Цвек передавались від матері до доньки як кулінарні путівники.

Рецепти Дарії Цвек — прості й доступні кожному. Пропонуємо деякі, але читайте, шукайте в її книжках свої і готуйте!

Штрудель з яблуками

Тісто: 250 г борошна, 1 яйце, 3/4 склянки теплої води.

Начинка: 1 кг яблук, 100 г цукру, 1/2 склянки мелених сухарів, 100 г вершкового масла або маргарину, 1 ст. ложка кориці, лимонна цедра.

Замісити тісто, прогріти його, розтягнути, а як підсохне, посипати тонко пошаткованими яблуками, цукром із корицею, лимонною цедрою, сухарями і накласти шматочки вершкового масла або маргарину. Скрутити рулет і покласти на змащений жиром лист. Пекти в гарячій духовці (210-220°C) протягом 30 хв. Спечений штрудель порізати на порції, посипати цукровою пудрою.

Зупа гарбузова

Інгредієнти: 500 г гарбуза, 2 цибулини, 200 г помідорів, 2—3 картоплини, 50 г масла, склянка консервованого горошку, сіль, цукор, зеленина петрушки.

Цибулю дрібно посікти, підтушкувати на маслі, додати почищений від зернят і шкірки та нарізаний кубиками гарбуз. Помідори полити окропом, почистити від шкірочки, нарізати скибками, з'єднати з гарбузом, додати нарізану кубиками картоплю і тушкувати до готовності. Тоді перетерти зварену городину крізь друшляк, розбавити кип'яченою водою до бажаної густоти зупи, закип'ятити, посолити і посипати цукром. Під кінець влити горошок разом із заливою, посипати нарізаною зеленіною петрушкі і подати в тарелях або широких горнятах. До зупи приготувати підсмажені на салі потапці з чорного хліба.

Варення з дині або гарбуза

Інгредієнти: 500 г дині або гарбуза, 750 г цукру, 1/2 склянки води, 1/2 лимона.

Диню чи гарбуз без шкірки і зернят порізати на кубики величиною 1-2 см або гострою чайною ложкою нарізати кружальця. Залити гарячою водою і варити 2-3 хв. Воду злити, диню охолодити і перемішати з 1 ст. ложкою оцту. Кубики покрити соком лимона. З цукру і води зварити сироп, залити диню і варити 10 хв на слабкому вогні. На другий день варити до прозорості. До варен-

Дарія Цвек: «Я така господиня, що навіть із попелу щось спечу».

Сирник за рецептом відомої кулінарки.

Вергуни.

ня додати нарізану шкірочку з лимона, ванілін. Якщо немає лимона, можна використати лимонну кислоту.

Коржики терті

Тісто: 50 г борошна, 200 г масла або маргарину, 250 г цукру, яйце, 100 г посічених горіхів.

У посуді для тіста розтерти масло, 50 г цукру і жовток, всипати борошно, знову добре розтерти, внести на холод, щоб масло загусло. Потім викласти на посипану борошном дошку і розкочати 0,5 см шаром, змастити білком, посипати рештою цукру і горіхами, нарізати маленькі трикутники, викласти їх на змащений жиром лист і пекти в гарячій духовці (200°C) упродовж 10-15 хвилин.

ЛЮДИНА-ЛЕГЕНДА

Давай малай ще й кучерявці

Проста кулінарна довершеність від Дарії Цвек

Всі книжки пані Дарії стали бестселерами.

Кучерявці

Тісто: 200 г борошна, 100 г жиру, 2 варені жовтки, 1 білок, 50 г цукру, 50 г мелених

горіхів, ваніль.

Із борошна, цукру, жиру, варених жовтків, перетертих через сито, мелених горіхів, замісити водою тісто. З 2/3 його розкочати прямокутний корж, змастити білковою піною без цукру, поверх натерти на м'якій терці тісто, що лишилося. Нарізати квадратики 4x4 см і пекти в гарячій духовці (200°C) поки не зарум'яняться.

Ще гарячі коржики посипати цукром-пудрою і ваніллю.

Маківник

Тісто: 1 кг борошна, 0,5 л молока, 4 жовтки, 50 г дріжджів, 100 г вершкового масла, 200 г цукру, 0,5 ч. ложки солі, ванілін.

Начинка: 800 г маку, 250 г цукру, 2 білки, 10 г дріжджів, 2 ст. ложки манної крупи, 2 ст. ложки трояндового варення, 100 г родзинки.

Дріжджі розвести у теплому молоці з 1 ст. ложкою цукру. Коли розчина почне бродити, влити її в посуд із борошном. Додати розтерті з цукром жовтки, жир, ванілін, посолити, замісити пухке тісто, накрити і поставити в тепле місце, щоб підійшло. Тісто поділити на чотири частини, тонко розкочати, змастити теплим жиром, на кожну частину покласти начинку і скрутити рулет. Покласти на змащений жиром лист і поставити, щоб тісто підійшло. Тоді змастити яйцем і пекти у гарячій духовці (210—220°C) протягом 45 хв. Спечений маківник можна посипати цукровою пудрою з ваніліном.

Начинку приготувати так: запарити мак, відцідити, добре його розтерти, додати цукор із ваніліном, подрібнені дріжджі, вимішати з білками, манною крупою, варенням, родзинками. Начинку поділити на чотири частини.

Вергуни

Інгредієнти: 250 грамів борошна, яйце, 3 жовтки, 50 грамів цукру, 50 грамів вершкового масла, 1/2 склянки сметани, дрібка солі і соди, столова ложка оцту, 50 грамів горілки.

На дерев'яній дощечці пересікти масло з борошном, содою, додати яйце, жовтки, цукор, сметану, оцет, сіль і горілку. Замісити тісто як на вареники, тонко розкочати і нарізати смужки завширшки як два пальці і довжиною 15 сантиметрів. Посередині кожної смужки зробити 5-ти сантиметровий надріз, перетягнути через нього один кінець смужки, випрямити і помістити смажити в розігріту олію.

Після смаження викласти на промокальний папір і посипати цукром чи пудрою з ваніллю.

Чорна кава «як у мамі»

Інгредієнти: чайна ложечка меленої чорної кави, чайна ложечка цукру, склянка кип'ятку, чайна ложка коньяку, цитрина (лимон).

У суху посудину висипати каву, вимішати з цукром і на великому вогні підігріти, безперестанку помішуючи. Тоді влити кип'яток і запарити, не доводячи до кипіння.

Як тільки вкриється шумом, зняти з вогню. Коли кава осяде, ще раз поставити на вогонь і потім розлити по чашкам, додаючи по ложечці коньяку. На окремій тарілці подати тонко нарізану цитрину (лимон) посипану цукром.

Малай із повидлом

Тісто: 300 г кукурудзяного борошна, 3 склянки молока, 150 г цукру, 50 г вершкового масла, 6 яєць, цедра з одного лимона, 150 г повидла зі слив.

Запарити борошно гарячим молоком, добре розтерти, щоб не було грудочок, розтерти масло з цукром, жовтками і лимонною цедрою. Весь час вимішуючи, додавати по ложці запареного борошна. Коли утвориться однорідна маса, вимішати її з піною збитих білків, розлити у дві посипані сухарями тортівниці й пекти в гарячій духовці протягом години, перекласти повидлом.

Сирник «Львівський»

Інгредієнти: 1,1 кг сиру, 4 яйця, 250 г цукру, 25 г ванільного цукру, 50 г лимонної цедри, 20 г манної крупи, крохмаль, цедру з лимона і м'яке вершкове масло з'єднати з сиром і добре перемішати міксером.

До попередньо запареного і перемеленого маку додати 4 столові ложки цієї сирної маси та викласти на пергамент у формі для випічки. Потім легенько на цю макову масу викласти решту сирної маси.

Випікати при температурі 180°C 50 хвилин. Коли вистигне — притрусити цукровою пудрою.

Як говорила легендарна кулінарка Дарія Цвек: «Не ведіться на рецепти, майте своє чуття». Отже, готуйте, експериментуйте і смакуйте! ■

Станіслав Тимофєєнко
український баскетболіст, гравець БК «Дніпро» (Дніпро)

«Минулого сезону на груповій стадії Кубка Європи «Дніпро» здобув лише одну перемогу. У цьому році прагнутимемо випити значно краще. Завдання — вийти з групи, аби Єврокубки якомога довше залишалися в місті».

Григорій ХАТА

■ БАСКЕТБОЛ

Удар по конкурентах

Новачок чоловічої суперліги з Кам'янського залишився єдиним у чемпіонаті клубом, який не має турнірних втрат

В ігрових видах спорту не надто часто трапляються випадки, коли дебютанту елітного турніру з наскоку вдається захопити в ньому лідируючі позиції. Однак новачок чоловічої суперліги — «Прометей» із Кам'янського — вельми серйозно підготувався до свого дебюту в найсильнішому баскетбольному дивізіоні країни. Окрім низки знаних виконавців — Дениса Лукашова, Маліка Трента, Макса Конате та Ренді Калпепера, все ж головним надбанням команди на дебютний у суперлізі сезон варто вважати її знаного латвійського наставника Карліса Мужнієкса, який у 2015 році привів до чемпіонства южненський «Хімік». Вочевидь і до Кам'янського Мужнієкс прибув із чемпіонською метою. У стартових поєдинках національного чемпіонату «Прометей» чітко продемонстрував свої амбіції та потенціал. Здобувши в шести поєдинках шість перемог, колектив із Кам'янського залишився єдиним поміж дев'яťох учасників суперліги володарем абсолютного результату.

На старті свого дебютного турніру «Прометей» переміг і чинного чемпіона країни — «Хімік», і одного з головних претендентів на «золото» поточної першості — «Дніпро». При цьому успіх підопічних Мужнієкса у гостьовому матчі проти дніпрян ознаменувався грандіозним скандалом, генератором якого виступив місцевий мільярдер Ігор Коломойський. Завітавши на регіональне дербі до Палацу спорту «Шинник», перш за все, аби підтримати новобранця «Дніпра» — свого сина Грегора Коломойського, поважний бізнесмен, на переконання керівництва дніпровського клубу, став свідком упередженого та непрофесійного суддівства. Як результат, БК «Дніпро» подав офіційний протест до ФБУ на результат програного

Статус дебютанта суперліги не заважає «Прометею» з Кам'янського успішно долати спротив іменитих суперників.
Фото з сайту fbu.ua.

поєдинку з «Прометеем», паралельно закликавши федерацію дати експертну оцінку діям суддівської бригади скандального матчу.

Натомість, за повідомленням сайту «Цензор.нет», комісія з правових відносин ФБУ відкрила провадження у справі про звернення президента федерації Михайла Бродського щодо порушення принципів чесних правил під час гри «Дніпро» — «Прометей» та неспортивної поведінки

з боку вболівальників БК «Дніпро». Йдеться про те, що під час та після матчу почали надходити повідомлення на особистий номер президента ФБУ від абонента Ігоря Коломойського з погрозами на адресу суддів поєдинку та президента БК «Прометей» Володимира Дубинського, а також висловлювання з приводу невдоволення результатом матчу й необхідністю покарання суддів. При цьому сам Михайло Бродський, коментуючи скан-

дальнє дніпропетровське дербі, заявив, що нікому не дозволить нав'язати свої правила в баскетболі.

На цьому тлі особливого забарвлення набуває протистояння «Дніпра» з дотичним до президента ФБУ «Київ-Баскетом» у першому турі групового раунду Кубка Європи, котре відбудеться 23 жовтня у столичному Палаці спорту. Напередодні відповідального Єврокубкового старту «Київ-Баскет» програв

■ ТАБЛО

Чемпіонат України. Суперліга. Чоловіки. «Прометей» — «Одеса» — 91:88, «Запоріжжя» — «Хімік» — 81:88, «Миколаїв» — «Дніпро» — 73:80, «Прометей» — «Хімік» — 83:72, «Черкаські мавпи» — «Київ-Баскет» — 85:77, «Запоріжжя» — «Одеса» — 77:87, «Миколаїв» — «Харківські соколи» — 74:73, «Дніпро» — «Прометей» — 60:67.

Турнірне становище: «Прометей» — 6 перемог/0 поразок, «Дніпро», «Хімік» — 4/1, «Черкаські мавпи» — 3/2, «Запоріжжя» — 2/4, «Київ-Баскет» — 2/2, «Одеса» — 1/4, «Харківські соколи» — 0/6, «Миколаїв» — 1/3.

«Черкаським мавпам», зазнавши, таким чином, уже другої поразки в чемпіонаті країни. Натомість дніпряни, оговтавшись після поразки (першої в турнірі) «Прометею», повернулися на переможний шлях у протистоянні з «Миколаєвом», який наразі посідає останнє місце у протоколі.

Щоправда, попри неприємний статус «корабелі» все ж мають у своєму активі одну перемогу в чотирьох матчах. Натомість «Харківські соколи», котрі, як і «Прометей», вважаються новачками суперліги, не виграли в поточному чемпіонаті ще жодного поєдинку. Після шести невдач поспіль керівництво клубу відправило у відставку Володимира Ковалю, запросивши на його місце екснаставника чоловічої збірної України Євгена Мурзіна. ■

■ ТЕНІС

Тестовий акорд

Друга ракетка вітчизняного тенісу має шанс завершити сезон в «топ-20» рейтингу WTA

Григорій ХАТА

Цього року в таблиці про ранги українського жіночого тенісу відбулася знакова рокировка. Замість досвідченої Лесі Цуренко місце другої ракетки України посіла 19-річна Даяна Ястремська.

Упродовж нинішнього сезону юна одеситка демонструвала стабільну та якісну гру, яка дозволила їй піднятися в рейтингу WTA на рекордну для себе 23-тню позицію.

Успішні виступи на цьогорічних «гранд слеммах» і виграш двох турнірів WTA дозволили Даяні потрапити до числа 12 учасниць малого Підсумкового турніру року.

До Ястремської в цих змаганнях брала участь (у 2015 та 2016 роках) лише прима українського тенісу Еліна Світоліна, котра нині готується до захисту чемпіонського титулу на головному турнірі року Жіночої тенісної асоціації.

Малий Підсумковий турнір року, або ж «WTA Еліт Трофі», розрахований на спортсменок, котрі в рейтинговому листі перебувають на підступах до «десятки»

кращих тенісисток планети, але при цьому володіють серйозним потенціалом і будь-якої миті здатні підхопити чемпіонську естафету в найкращих представниць елітного пулу.

Приміром, у 2016-му Еліна Світоліна грала у фіналі малих «Підсумків року», де прогала титулованій чешці Петрі Квітової. А вже через два роки вона перемогла на головному підсумковому турнірі WTA.

Окремі тенісні експерти вважають, що Даяна Ястремська здатна перевершити досягнення нинішньої першої ракетки України.

Першим серйозним тестом для другої тенісистки українського тенісу якраз і може стати «WTA Еліт Трофі»-2019.

На груповому етапі турніру Даяні опонуватимуть Кікі Бертенс із Нідерландів і Донна Векич із Хорватії. Продовжити ж турнір (тобто — зіграти в півфіналі) кожній з учасниць цього тріо дозволить лише перемога в «пульці».

У першому поєдинку цієї групи лідер посіву — Бертенс — доволі переконливо

У китайському Чжухаї Даяна Ястремська вперше в кар'єрі зіграє в малому Підсумковому турнірі року.
Фото з сайту tennisworldusa.org.

здодала Векич — 7:6 (7:5), 6:2. Наступною суперницею хорватки буде Ястремська, після матчу з котрою на українку чекатиме побачення з першою «сіяною».

Відзначимо, що до китайського Чжухаю Ястремська прибула в статусі 24-ї ракетки планети. Проте в разі успішного проходження турнірної дистанції вона матиме можливість завершити сезон у «топ-20». Та навіть у випадку фіаско от-

римає Даяна за свій виступ на «WTA Еліт Трофі» близько сотні рейтингових очок та відносно скромні призові.

Зауважимо, що, окрім Ястремської, на малому Підсумковому турнірі 2019 року в парному розряді в дуєті зі словенкою Андресей Клепач змагатиметься Людмила Киченок, котра торік разом із сестрою Надією стала переможницею командного турніру. ■

ПОП-ДИВА

Леді Гагу переслідують невдачі

Співачка вкотре впала. Цього разу на сцені

Дара ГАВАРРА

Після скандальних історій, приписаних зірці, про те, що вона відбила чоловіка — Бредлі Купера — у відомій топ-моделі Ірині Шейк, співачку переслідують дрібні й не дуже невдачі. Почати хоча б із того, що коханий (як вона вважала) зі своєї сім'ї пішов, навіть запросив дівчину переселитися до нього, але так і не запропонував їй вийти за нього заміж, натомість розбив їй серце. Після цього у співачки, яка й до того була емоційно неврівноваженою, почалися «зриви»: то вона у нетверезому стані спробувала сісти в авто, але впала на асфальт поруч, то на концерті впала з роля (вона полюбляє співати, сидячи, а то й лежачи на музичному інструменті), але тут-таки встала і продовжила виконання пісні.

Цього разу конфуз стався в Лас-Вегасі, і також під час виступу: співачка, як завжди, багато спілкувалася з глядачами, запросила на сцену одного з присутніх, продовжила свій монолог, обіймаючи чоловіка, і раптом застрибувала на нього, охопивши його стан обома ногами. Фанат Леді Гаги не чекав такого «гарячого прийому» від співачки, тож не втримав рівноваги, і вони обоє впали з доволі невеличкої сце-

ни у зал, який за-вмер від несподіванки. Співачка тут-таки схопилася на ноги і почала, як завжди, жартувати: «Це дивовижно. Ми так любимо одне одного, що впали з бісової сцени в обійми одне одного. Ну просто як Роуз і Джек із «Титаніка»!». Після цього вона виконала свій хіт Million Reasons, в якій є такі слова: «Ти даєш мені мільйон причин відпустити тебе» — ну дуже символічно у подібній ситуації. Ну що ж, почуття гумору дуже стає у нагоді в подібних ситуаціях. Як почуватися фанат співачки після такого стрибка, мабуть, нікого не цікавить, адже преса про це мовчить... ■

Леді Гага — королева епатажу.

КОМЕРЦІЙНІ СПРАВИ

Реклама — рушій торгівлі?

Ні, гумор!

Варка ВОНСОВИЧ

На що тільки не йдуть продавці, аби привабити покупців: вигадують цікаві вивіски, креативно оформлюють вітрини, платять чималі гроші за рекламу на телебаченні, білбордах чи в газетах. А можна піти значно простішим шляхом — заманувати клієнтів... гумором. Саме таким шляхом пішло чимало власників «кавоманських» торгових точок у Києві, які останнім часом ростуть у столиці мов гриби після дощу. Пити каву стало модно, особливо — брати цей тонізуючий напій із собою в дорогу, в офіс, адже в мегаполісах не завжди вдається

поснідати чи пообідати, а прихопивши з собою каву, можна «заморити черв'ячка» та й просто збадьоритися.

Власники кав'ярень облаштовують їх якнайпривабливіше, а ще — дають їм назви, що змушують покупців зупинитися і зайти на хвилику, щоб скуштувати гарячого напою. Та ще дали пішли ті, хто «закликає» до себе гумором, тобто табличками з написами, які змушують вас посміхнутися і відгукнутися на такі, скажімо, заклики, як «Без еспресо ти в депресії» чи «Спочатку захопи каву, а потім — світ!» (Особливо «зворушливо» це гасло виглядало на тлі робітника з відбійним молот-

ком, який ремонтував підземний перехід, у якому було виставлено табличку з цим написом).

Не відстають у креативності й власники кнайп, які закликають клієнтів випити прохолодного пива такими вивісками: «Наше пиво холодне, як серце твоєї колишньої» чи «Наше пиво лікує вашу осінню хандру». Подейкують, що автора одного з цих висловлювань хазяї питейного закладу пригортають безкоштовно з огляду на вдалі рекламні слогани, які він видає «на-гора». ■

ПОГОДА

24 жовтня за прогнозами синоптиків

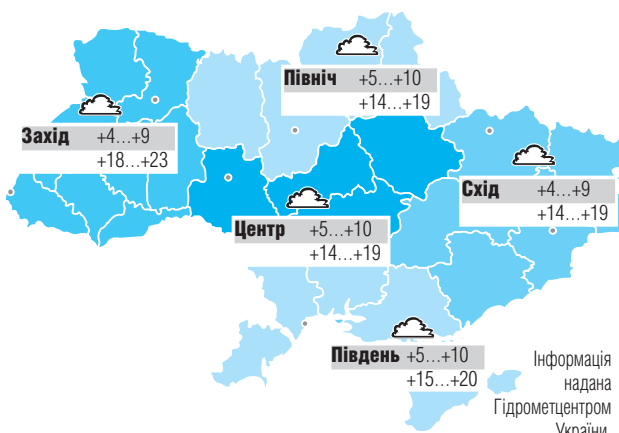
Київ: невелика хмарність, без опадів. Уночі та вранці місцями туман. Вітер південний, 3-8 м/с. Температура вночі +8...+10, удень +16...+18.

Миргород: без опадів. Уночі +7...+9, удень +16...+18.

Вінниця: без опадів. Уночі +6...+8, удень +16...+18.

Одеса: без опадів. Уночі +7...+9, удень +17...+19.

Курорти Карпат: невелика хмарність, без опадів. **Трускавець:** уночі +5...+7, удень +20...+22. **Моршин:** уночі +5...+7, удень +20...+22.

Інформація надана Гідрометцентром України.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефони редакції: 044-361-62-61;
з мобільного: 094-926-32-61
Електронна пошта редакції: ukmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

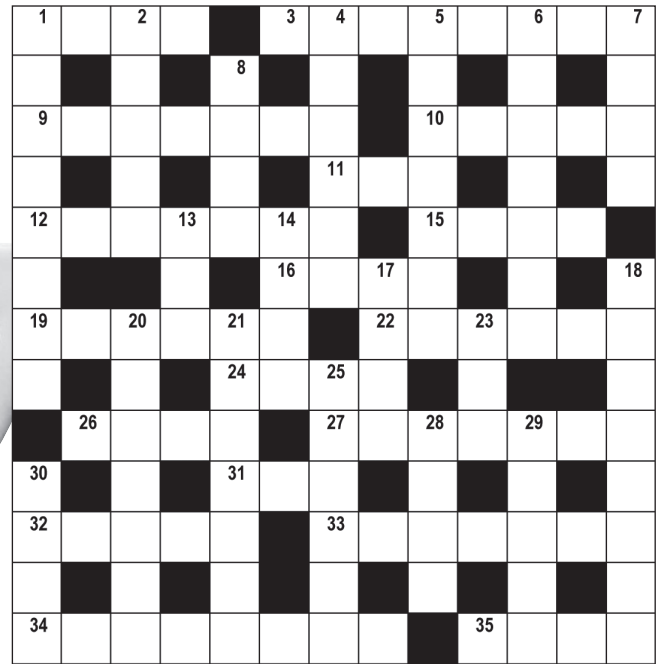
Відділи:
економіки — wagner@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець — ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію: КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове. Рукописи не рецензуються і не повертаються. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець. Комерційні публікації виходять під рубриками: «Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенькі були!», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітасмо», «Любов і шана». Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009118 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 611
Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить у вівторок, середу, п'ятницю — суботу (спільний номер) Тираж 86734

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №118

По горизонталі:

1. Мереживна оздоба з оборотами, яка кріпиться до коміру спереду блузки чи сорочки. 3. Місто в штаті Огайо, де є Музей слави рок-н-ролу. 9. Рідкісна, застаріла річ. 10. Ім'я благородного розбійника, героя британських балад. 11. Вдова Джона Леннона. 12. Ім'я знаменитого художника-постімпресіоніста ван Гога. 15. Музичний колектив чи вокальний ансамбль із трьох осіб. 16. Місце в пустелі навколо природного джерела. 19. Ім'я головного злочинця-маніяка із фільму «Мовчання ягнят». 22. Традиційне іконописне зображення Богоматері з піднятими в благословенні руками. 24. Музичний інструмент, який побутував на Кавказі та Близькому Сході. 27. Міфічний універсальний засіб від усіх хвороб, пошуком якого займалися алхіміки. 31. «...», «...», «...», ун момент» (пісня із фільму «Формула кохання»). 32. Популярна в Україні квітка, яку називають кручений... 33. Шкідлива речовина, яка губить здоров'я курців. 34. Спортивна спеціалізація олімпійських чемпіонів Свена Крамера, Еріка Гайдена чи Лукаса Маковського. 35. Невеликий плоскодонний рибальський човен.

По вертикалі:

1. Український музикант і художник, лідер гурту «От вінта», автор двотомника «Карикадурка». 2. Тварина,

яку дуже цікавлять нові ворота. 4. Художній засіб, який полягає у надмірному применшенні ознак предмета. 5. Лев Яшин, Віктор Чанов, Олександр Шовковський. 6. Людина чи тварина до народження. 7. Слов'янська богиня води. 8. «... наш» — головна православна молитва. 13. Давньоєгипетський бог смерті. 14. Героїня п'єси Генріка Ібсена «Ляльковий будинок». 17. Територія навколо Чорнобильської АЕС, відокремлена після аварії 1986 року. 18. Скульптурне зображення відомої особи, виставлене на площі чи у сквері. 20. Столиця Молдови. 21. Перстень, який дарується на заручини чи весіллі. 23. Популярне вірменське чоловіче ім'я, яке перекладається як «благородний». 25. Одна з країн Великої сімки. 28. Давньогрецька богиня перемоги. 29. Крапка. 30. Пташка, яка селиться біля людей і вміє копіювати голоси інших. ■

Кросворд №117 від 22 жовтня

ПРИКОЛИ

Двоє поліцейських знайшли в лісі дві бомби. Трохи порадившись, вирішують відвезти до відділку. Укладають їх у багажник автомобіля і дають задній хід. Один другому: — Повільніше! А то раптом якась вибухне. — А ми у відділку скажемо, що тільки одну знайшли. ***
Уранці, заходячи в садок, маленька дівчинка просить батька:

— Приходь, будь ласка, і забери мене тверезий.
— А що сталося?
— Нічого, просто останні чотири рази замість мене ти забирав нашу виховательку. ***
— Усе, Фімо! Я йду бити по суд.
— Іди, Цилю, іди. Я тобі там пластикову купив, багатоскандальну.